

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologických věd

Bakalářská práce

DĚJINY VZDĚLÁVÁNÍ V HLUBOKÉ NAD VLTAVOU V LETECH 1897–1945 VE SVĚTLE KRONIK

Vedoucí práce: doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Autor práce: Kateřina Krásová

Studijní obor: Pedagogika volného času, prezenční studium

Ročník: 4.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

„Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. ThDr. Rudolfu Svobodovi, Th.D. za trpělivost, vstřícnost, cenné rady a čas, který mé práci věnoval. Poděkování patří i mé rodině, která mě po celou dobu studia podporovala.“

Obsah

Úvod	6
1. Dějiny města Hluboká nad Vltavou do roku 1945.....	8
1.1 K dějinám Hluboké nad Vltavou od vzniku do roku 1850.....	8
1.2 K dějinám Hluboké nad Vltavou od roku 1850 do roku 1945.....	10
2. Dějiny vzdělávání v Hluboké nad Vltavou do roku 1945.....	13
3. Dívčí obecná škola v letech 1897–1914.....	19
3.1 Učitelství sbor	19
3.2 Žáci a školní výuka	20
3.3 Události a jejich vliv na školu.....	22
3.4 Pravidelné školní akce, události a oslavy	23
3.5 Mimořádné události, akce a oslavy.....	25
4. Dívčí obecná škola v letech 1914–1939.....	27
4.1 Učitelství sbor	27
4.2 Žáci	30
4.3 Školní výuka	31
4.4 Události a jejich vliv na školu.....	32
4.5 Pravidelné školní akce, události a oslavy	34
4.6 Mimořádné události, akce a oslavy.....	36
5. Dívčí obecná škola v letech 1939–1945.....	39
5.1 Učitelství sbor	40
5.2 Žáci a školní výuka	42
5.3 Události a jejich vliv na školu.....	44
5.4 Pravidelné školní akce, události a oslavy	45
5.5 Mimořádné události, akce a oslavy.....	47

Závěr	48
Seznam použitých zdrojů	49
Seznam použitých zkratek	51
Seznam příloh.....	52
Přílohy.....	53
Abstrakt	59
Abstract.....	60

Úvod

Tématem bakalářské práce jsou dějiny vzdělávání v Hluboké nad Vltavou v letech 1897–1945 ve světle kronik. Toto zaměření jsem si zvolila z důvodu blízkého osobního vztahu k městu Hluboká nad Vltavou, protože odtud pocházím a navštěvovala jsem zde místní základní školu.

Původní myšlenkou bylo zmapovat veškeré vzdělávání v historii Hluboké nad Vltavou. Jelikož se k vybranému časovému úseku vztahuje velké množství informací, zdrojů a podkladů pro vypracování, rozhodla jsem se kvůli omezenému rozsahu práce zaměřit pouze na dívčí obecnou školu. Časové rozmezí let 1897–1945 jsem si vybrala proto, že jsem k tomuto období vyhledala nejvíce archivních pramenů, které mi poskytly podrobný obraz o tehdejší době. Za počátek sledovaného období jsem si zvolila rok 1897, protože v tomto roce došlo k rozdělení doposud smíšené obecné školy na dívčí a chlapeckou.

Cílem mé bakalářské práce je přiblížit čtenáři život na dívčí obecné škole v Hluboké nad Vltavou od jejího vzniku až do roku 1945 a poukázat tak na rozdílnost vývoje školy v jednotlivých obdobích. Abych dosáhla vytyčeného cíle, musela jsem prozkoumat odborné publikace a především archivní prameny.

Dějiny Hluboké nad Vltavou jsem se snažila popsat z dostupné literatury. Nejvíce informací mi poskytla nově vydaná kniha *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí* od autorů Pavla Koblasy a Daniela Kováře. Od stejných autorů jsem k dějinám Hluboké ještě využila knihu, *Město jménem Hluboká*. Dále mi byla nápomocná historická kniha *Paměti města Hluboké* od hlubockého rodáka Jarolíma Maříka, která poutavě popisuje sledované období do roku 1921, ale následující popisované období již kniha nesleduje. Informace vztahující se ke vzniku města jsem čerpala z krátké, ale obsahově výstižné publikace od autora Pavla Koblasy nazvané *Hluboká sto let městem*. S touto publikací jsem pracovala jen okrajově. Všechny tyto uvedené zdroje mi zároveň poskytly informace ke kapitole Dějiny vzdělávání v Hluboké nad Vltavou. Jako doplňující literaturu k dějinám vzdělávání v Hluboké jsem použila *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti* od Miroslava Novotného a kol. a *Stručné dějiny pedagogiky* od autora Vladimíra Štveráka.

Hlavním zdrojem mé bakalářské práce jsou školní a obecní kroniky. Tyto kroniky jsou uloženy v okresním archivu města České Budějovice a zároveň jsou dostupné v digitálním archivu. Nejvíce informací mi poskytla Kronika dívčí obecné školy

v Hluboké nad Vltavou 1898–1930, Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1930–1953, Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1940–1945. Pisateli těchto kronik byli většinou řídicí učitelé školy, ale jejich jména nebyla v kronikách konkrétně uvedena. V menší míře jsem čerpala informace i z pamětních knih uložených na městském úřadě v Hluboké nad Vltavou a rovněž dostupných v digitálním archivu. Se všemi získanými informacemi jsem pracovala kriticky. Kde to bylo možné, snažila jsem se získané informace ověřit v odborné literatuře nebo v jiných dostupných zdrojích.

Informace zjištěné z odborné literatury a archivních pramenů mi určily strukturu práce. Obsah práce je rozdělen do pěti kapitol, z nichž tři hlavní kapitoly zabývající se dívčí obecnou školou jsou za sebou chronologicky řazeny a uvnitř dále tematicky členěny.

V první kapitole popisují dějiny města Hluboké nad Vltavou od samotného počátku do konce popisovaného období, tedy do roku 1945. Kromě historie města Hluboké nad Vltavou jsem se snažila nastínit život ve městě v souvislosti s navazujícími historickými událostmi. Tato kapitola je pro přehlednost rozdělena na dvě podkapitoly, na období od počátku historie města do roku 1850 a na období od roku 1850 do roku 1945.

Druhá kapitola nastiňuje dějiny vzdělávání v Hluboké nad Vltavou od prvopočátků až do roku 1945. V této kapitole čtenářům přibližuji veškeré školské instituce a s nimi i školské vzdělávací systémy, na jejichž základě školy v Hluboké nad Vltavou fungovaly.

Následující tři kapitoly popisují dívčí obecnou školu ve třech časových obdobích. Konkrétně se zaměřují na období let 1897–1914, 1914–1939 a 1939–1945. Tyto tři kapitoly tvoří jádro mé práce. Každá z kapitol je členěna na pět až šest podkapitol. V každém z těchto období v jednotlivých podkapitolách podrobně popisují učitelský sbor, žáky a jejich školní výuku. Dále se zabývám událostmi, které určitým způsobem ovlivnily tuto školu. V souvislosti s daným obdobím také uvádím podrobný popis pravidelných a mimořádných školních akcí, oslav a událostí dívčí obecné školy.

Pro vypracování své bakalářské práce jsem použila především metodu přímou, synchronní a komparativní.

1. Dějiny města Hluboká nad Vltavou do roku 1945

1.1 K dějinám Hluboké nad Vltavou od vzniku do roku 1850

Hluboká nad Vltavou má dávnou a bohatou historii. Město Hluboká nad Vltavou je důležitou a nezanedbatelnou součástí historie jižních Čech. Je proslulé svou rybářskou, lesnickou a loveckou tradicí. Hluboká nad Vltavou se nachází přibližně 10 km severně od Českých Budějovic a leží na obou březích řeky Vltavy.

Historie Hluboké nad Vltavou je spojena s královským hradem Hluboká, o jehož založení se zasloužil král Přemysl Otakar II.¹ K založení hradu došlo v polovině 13. století, což souviselo se snahou panovníka o upevnění moci na jihu Čech proti bohatým šlechtickým rodům, především Vítkovcům. Král Přemysl Otakar II. v rámci tzv. kolonizace jižních Čech v časovém rozmezí let 1262–1265 nechal postavit kromě hradu Hluboká, také cisterciácký klášter ve Zlaté Koruně a založil nové královské město České Budějovice. Po smrti krále v bitvě na Moravském poli v roce 1278 se hlubockého hradu zmocnil Vítkovec Závíš z Falkenštejna. Ten však v roce 1283 přenechal hlubocký hrad svému bratru Vítkovi z Krumlova. Z tohoto období pochází první písemná zmínka o hradu, který byl pojmenován „Wroburch“. Za vlády Jana Lucemburského se hlubocký hrad stal majetkem krále, avšak ten jej zastavil opět Vítkovci Vilému z Landštejna. Z moci Viléma z Landštejna se Hluboká dostala zpět do vlastnictví krále Lucemburků, tentokrát Karla IV. V průběhu 14. století se z malé osady vzniklé kolem hlubockého hradu začala utvářet ves a postupně vzniklo rozsáhlé panství. Tato ves se odedávna nazývala Podhradí, její existence je doložena v listině císaře Karla IV. z 6. května 1378.²

Za časů husitských válek patřil hrad rodu Lobkoviců. Po zvolení Jiřího z Poděbrad králem připadl hrad do majetku jeho manželky královny Johanky z Rožmitálu. Po její smrti zdědil hlubocký hrad královnin bratr Lev z Rožmitálu.³

O několik let později hrad připadl do rukou bohatého moravského rodu Pernštejnů, stalo se tak 1. května roku 1490, kdy hrad získal za 24.000 zlatých uherských Vilém z Pernštejna. Za panování Viléma z Pernštejna Podhradí zaznamenalo intenzivní rozvoj, zejména v oblasti hospodářství. V hlubockém okolí bylo založeno několik rybníků, kupříkladu dnešní Bezdrev, vinice, pivovar, dále byla uvedena do provozu podhradská

¹Srov. Město Hluboká nad Vltavou: Hluboká nad Vltavou [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné na WWW: <http://obcan.hluboka.cz/node/10>.

²Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 9–11.

³Srov. tamtéž, s. 12.

vinopalna. V tomto období se již o Podhradí hovoří jako o městečku, i přestože žádný takový status oficiálně nemělo.⁴

V roce 1534 získal Hlubokou a přilehlé panství svazkem s Bohunkou z Pernštejna Ondřej Ungnad ze Suneku. V době jeho panování prošlo hlubocké panství hojnými výstavbami a zakládáním mnoha hospodářských podniků. Byl zde zřízen dvůr Vondrov, obora, mlýn, valcha, hamr, pivovar a vodárna.⁵

Významný zlom v dějinách města nastal po třicetileté válce příchodem rodu Schwarzenbergů, jednoho z nejmocnějších rodů v historii. Stalo se tak 1. října 1661, kdy tento rod koupil celé hlubocké panství včetně přilehlého Podhradí. Největšího rozkvětu Hluboká dosáhla v době vlády tohoto rodu. Rod Schwarzenbergů zde vládl až do vzniku Československé republiky. Za panování knížat z rodu Schwarzenbergů, byla Podhradí udělena rozsáhlá privilegia. V roce 1685 získalo Podhradí zásluhou knížete Ferdinanda ze Schwarzenbergu statut městyse. Pro správu Podhradí byl ustanoven rychtář se šesti konšeli, kteří vedli úřad pod dohledem vrchnosti.⁶

Ve své historii si Podhradí kromě doby rozvoje prošlo v letech 1741–1744 také řadou pohrom způsobených válkami o rakouské dědictví. Těžká doba pro podhradské obyvatelstvo nastala v listopadu roku 1741, kdy v důsledku vojenského obléhání obyvatelé Podhradí trpěli hladem a nakažlivými nemocemi. Nejtěžší chvíle v Podhradí nastaly v červnu roku 1742, kdy chorvatští vojáci sloužící v rakouské armádě zapálili téměř celé městečko. Tehdy oheň zničil většinu podhradských domů, shořel mlýn, dvůr a pivovar. Podhradí bylo těžce zkoušeno do podzimu roku 1744, kdy odtud byla vyhnána poslední nepřátelená vojska. Podhradí se zásluhou knížat rychle vrátilo do původního stavu, dokonce se podařilo vybudovat mnoho nových domů. V roce 1757 bylo Podhradí obnoven a opět začalo vzkvétat.⁷

Koncem 18. století proběhlo v Podhradí několik důležitých změn. Císařským patentem z roku 1770 bylo zavedeno číslování domů. Do této doby se domy nečíslovaly, byly pouze nazývány podle místa, kde byly umístěny. Dne 27. srpna byly rychtářem a konšeli očíslovány domy v těchto čtyřech samostatných místech: Podhradí, Podskalí, Hamr, Zámostí. Každému domu bylo přiděleno vlastní číslo, jež bylo barvou

⁴ Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 12–13.

⁵ Srov. tamtéž, s. 13–14.

⁶ Srov. tamtéž, s. 17–18.

⁷ Srov. tamtéž, s. 19–20.

nakresleno přímo na každý dům. Další významnou změnou bylo odvodnění Podskalské louky, která byla příčinou častých nákaz a epidemií.⁸

Řada věcí se v Podhradí změnila za reforem Marie Terezie a jejího syna císaře Josefa II. Dne 1. listopadu 1781 byl vydán patent o zrušení nevolnictví. Patent učinil z podhradských hospodářů volné pracovní síly už méně závislé na vrchnosti. Roboty byla ponechána, ale v umírněnější podobě. Další důležitou změnou byl berní a urbaniální patent, který byl zaveden od 10. února 1789 a jenž umožňoval nahrazení roboty finanční dávkou. Dne 13. října 1789 se tímto způsobem z roboty vyplatili i podhradští sedláci.⁹

Na konci feudalismu prošlo městečko Podhradí zřetelnými změnami.

Rok 1848 byl pro Podhradí zlomovým rokem plným změn. Dne 7. září 1848 došlo k vydání císařského patentu o zrušení poddanství.¹⁰ Značně se změnila také vrchnostenská správa. V roce 1849 se konaly poslední volby rychtáře, obecního staršího a konšelů. Posledním rychtářem byl sklenář Vojtěch Mašek.¹¹

Poté začal správu městyse Podhradí vykonávat místo panského rychtáře s konšeli výbor, v jehož čele bylo představenstvo se starostou. Na pozici prvního podhradského starosty nastoupil dřívější rychtář Vojtěch Mašek.¹²

1.2 K dějinám Hluboké nad Vltavou od roku 1850 do roku 1945

Z hlediska rozvoje městečka byl rok 1850 významným rokem, jelikož v tomto roce vznikly v Podhradí nové významné úřady. V obci byl zřízen okresní soud, berní úřad a četnická stanice. Tyto okolnosti přispěly k tomu, že se Podhradí v roce 1850 přeměnilo v samostatnou místní obec. Poslední důležitou událostí toho roku byly první svobodné volby do obecního výboru, který měl třináct členů.¹³

V dalších letech byla na základě zákona z 25. července 1864 zřízena okresní zastupitelstva. O rok později začaly tyto úřady pravidelně fungovat také v Podhradí.¹⁴

Po desetiletém období bachovského absolutismu začal společenský život v Podhradí v různých směrech vzkvétat. Toto období bylo především spojováno

⁸ Srov. KOVÁŘ, D., KOBLASA P. *Město jménem Hluboká*, s. 30.

⁹ Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 20.

¹⁰ Srov. tamtéž, s. 22.

¹¹ Srov. MAŘÍK, J. *Paměti města Hluboké*, s. 117.

¹² Srov. KOBLASA, P., *Hluboká sto let městem*, s. 8.

¹³ Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 24.

¹⁴ Srov. DUBSKÝ, A., *Hluboká nad Vltavou a okolí*, s. 35.

s vytvářením nových spolků.¹⁵ Například roku 1868 vznikl první zpěvácký spolek „Záviš“, o rok později vznikl literátský spolek, který se věnoval kostelnímu zpěvu. Později v Podhradí vzniklo mnoho dalších významných spolků, jako například Sokol, Baráčníci nebo sbor dobrovolných hasičů.¹⁶

Podrobný přehled hlubockých spolků založených v období let 1868–1922 je uveden ve zdroji Pamětní kniha města Hluboké nad Vltavou. Jednotlivé spolky jsou zde chronologicky seřazeny podle data jejich vzniku.¹⁷

V následujících letech se Podhradí dočkalo výrazného rozvoje. V Podhradí byl zřízen poštovní úřad a telegraf, jež zajišťovaly spojení s okolím.¹⁸ Dále se v roce 1873 uskutečnila stavba železnice, která spojovala obec s městy České Budějovice, Veselí nad Lužnicí a Prahou.¹⁹

V tomto období však Podhradské obyvatele postihly i nepříjemné události. Již po několikáté se zde vyskytla cholera, což rozhodlo o pozdějším vybudování špitálu.²⁰

Velmi důležitým bodem v dějinách města byl bezesporu rok 1883. Funkci starosty v této době vykonával Rudolf Wácha. V tomto roce místní zastupitelstvo zažádalo o změnu statutu městys na město a současně také zažádali o změnu nynějšího pojmenování Podhradí na název Hluboká. V žádosti zastupitelé Podhradí doložili existenci různých institucí, mnoha spolků, škol, živností a poukázali na výhodnou polohu pro dopravu a obchod. Žádosti bylo vyhověno, ale pouze v její druhé části, což znamená, že byla povolena jen změna názvu městyse Podhradí na městys Hluboká. S platností od 24. ledna 1885 se městečko začalo nazývat Hluboká. Hluboké se německy říkalo Frauenberg.²¹

Hlubočtí představitelé se ale nenechali odradit a po čase svou žádost o povýšení městyse na statut města opakovali. Nakonec bylo žádosti díky velkým zásluhám Adolfa Josefa knížete ze Schwarzenbergu vyhověno. Dne 4. října 1907 se na základě rozhodnutí rakouského císaře Františka Josefa I. městys Hluboká stal městem.²²

¹⁵ Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 24.

¹⁶ Srov. tamtéž, s. 59.

¹⁷ Dostupné v SOkA České Budějovice, *Pamětní kniha města Hluboké nad Vltavou 1922–1966*.

¹⁸ Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 24.

¹⁹ Srov. MAŘÍK, J., *Paměti města Hluboké*, s. 133.

²⁰ Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 24.

²¹ Srov. tamtéž, s. 24–25.

²² Srov. KOBLASA, P., *Hluboká sto let městem*, s. 12–13.

V roce 1910 bylo zavedeno elektrické osvětlení ulic, což podtrhlo vzhled Hluboké do podoby města. Do této doby byly ulice osvětleny petrolejovými lampami.²³

V dalších letech byl život ve městě ovlivněn událostmi první světové války. První nelehké chvíle Hluboká zažila vyhlášením války a částečnou mobilizací. Nejtěžšími momenty v době války se staly odvody, které se začaly uskutečňovat od 5. října 1914 v hlubockém hostinci. Během těchto čtyř let bylo z Hluboké odvedeno 415 osob. Dále byly přikázány pro válečné účely odvody koní a dodávky obilí. Situace se ztěžovala a postupem času se Hluboká začala potýkat s nedostatkem peněz, potravin, topiva a kovů. Pro nedostatek kovu byly v roce 1917 z hlubockého kostela odebrány kostelní zvony.²⁴

V této době se ve městě konaly tzv. „Týdny červeného kříže“, kdy příslušníci červeného kříže vybírali potřebné věci pro válečné účely. Sbíralo se listí ostružiníku, vlna, mosaz, měď a také kovové nářadí.²⁵ V tomto období lidé s netrpělivostí očekávali konec první světové války, který nakonec přišel v roce 1918. Poté následoval vznik Československé republiky 28. října 1918.

Na počest těchto významných událostí se ve městě dne 3. listopadu 1918 konala velkolepá oslava. Toho dne městem procházel rozsáhlý průvod, kterého se účastnili obyvatelé z Hluboké i z širokého okolí, zástupci města, členové hlubockých spolků a učitelé s dětmi z místních škol.²⁶

Po válce se Hluboká ještě nějaký čas potýkala s hospodářskými problémy. Na prahu dvacátých let Hluboká zaznamenala velký rozvoj společenského života, a to nejvíce v kulturní a politické oblasti. V této době v Hluboké například vzniklo první knihkupectví. Město mělo v úmyslu zřídit místní muzeum, ale nakonec z tohoto plánu kvůli nedostatku financí sešlo.²⁷

První poválečné volby se uskutečnily ve dnech 15. a 28. června 1919. Na základě těchto voleb se novým starostou Hluboké stal místní obchodník Mořic Mašek. Do této doby úřad starosty zastával Josef Scheichl.²⁸

Jedna z nejvýznamnějších změn v historii tohoto města se udála 4. ledna 1924. Podle ministerského rozhodnutí byla Hluboká oficiálně sloučena s dalšími třemi

²³ Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 22.

²⁴ Srov. tamtéž, s. 25–26.

²⁵ Srov. MAŘÍK, J., *Paměti města Hluboké*, s. 171–172.

²⁶ Srov. tamtéž, s. 173.

²⁷ Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 26.

²⁸ Srov. tamtéž, s. 26.

lokalitami v jeden celek. Hluboká se rozšířila o Podskalí, Hamr a Zámostí. Kromě toho byla Hluboká přejmenována a nově se město začalo nazývat Hluboká nad Vltavou.²⁹

Nejtěžším a nejpochmurnějším obdobím v dějinách Hluboké nad Vltavou se nepochybně stala doba za 2. světové války. První těžkosti pro Hlubokou nastaly, když němečtí okupační vojáci přišli 15. března 1939 do města, aby jej obsadili. Od tohoto dne se Hluboká nad Vltavou stala součástí Protektorátu Čechy a Morava.³⁰ Po vzniku Protektorátu byly v Hluboké zahájeny zatýkácké akce a německý teror se začal zintenzivňovat. Prvním zatčeným ve městě byl sedlářský mistr Jan Kladrubský. Od října roku 1940 řídil Hlubokou vládní komisař Lev Hewer. V této době zde začala působit Národně socialistická německá dělnická strana. Hluboká procházela krutou dobu plnou násilí. Nová vlna zatýkání začala po atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha. V roce 1943 bylo zatčeno a posláno na smrt několik hlubockých obyvatel. V tomto roce byl odvolán vládní komisař Lev Hewer, správu města převzal Němec Friedrich Soukup, jež byl o rok později nahrazen Augustem Schmidtmayerem. Nelítostný útlak hlubockých občanů německými okupanty i nadále pokračoval. S německými nezdary se začala zvyšovat odbojová činnost českých obyvatel včetně hlubockých. Hlubocká odbojová složka se nazývala „Hnutí za svobodu“ a vedením byl pověřen místní obyvatel Karel Břicháček. V této době se nezadržitelně přibližoval konec války. Říšský protektor Karl Hermann Frank se v roce 1945 chystal přestěhovat svůj úřad z Prahy na zámek Hluboká, to však nestihl, protože přišel dlouho očekávaný konec války. Po dlouhých letech utrpení se Hluboká konečně dočkala osvobození. Dne 5. května 1945 byly vyvěšeny první československé prapory. Příchodem americké a ruské armády dne 10. května 1945 bylo období šestiletých válečných útrap ukončeno.³¹

2. Dějiny vzdělávání v Hluboké nad Vltavou do roku 1945

Počátky vzdělávání v Hluboké nad Vltavou se přisuzují roku 1681, ze kterého pochází první zmínka o podhradské škole. Tato škola původně sídlila v již zmiňovaném Podhradí. První podrobnější zpráva o podhradské škole, kterou se dozvídáme v souvislosti s jejím rektorem Václavem Sušickým, pochází až z roku 1688. Přesné informace, jež by dokládaly, jak se dříve vyučovalo a co bylo náplní výuky, se

²⁹ Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 27.

³⁰ Srov. tamtéž, s. 29.

³¹ Srov. tamtéž, s. 29–31.

nedochovaly. Víme jen, že už v této době obec přispívala na provoz školy určitou finanční částkou a také, že vrchnost věnovala nemalou částku na úpravu tehdejší školní budovy.³²

Významná událost v rozvoji školství přichází roku 1712, kdy obec nechala postavit školu v Horní ulici. Ve škole byla pouze jedna učebna, která díky malému počtu žáků naprosto vyhovovala. Výuka na této škole byla svěřena zámeckému varhaníkovi Antonínu Lackmajerovi. Informace o počtu dětí, které navštěvovaly tuto školu, nejsou známy. Víme jen, že do zdejší školy docházely děti z Podhradí, Bavorovic a Munic.³³

V roce 1759, tedy v době Josefské, byla zřízena studijní dvorská komise jako hlavní školský úřad. Jeho úkolem byla péče o veškeré rakouské školství včetně hlubockého.³⁴

Velmi významným mezníkem v dějinách školství v Hluboké nad Vltavou byly reformy Marie Terezie.

Po vzniku všeobecného školského řádu z roku 1774, bylo školství rozděleno na školy triviální, hlavní a normální. Triviální školy byly zřizovány v sídlech far nebo u kostelů. Měly zpravidla jednu nebo dvě třídy a byly určeny pro chudší vesnické děti. Hlavní součástí výuky bylo tzv. trivium, které žákům mělo zajistit znalosti ze základních předmětů čtení, psaní a počítání. Důležitou součástí výuky bylo také náboženství. Hlavní školy byly zřizovány v každém kraji a vyučovala se v nich vedle již zmiňovaného trivia také latina, náboženství, zeměpis, dějepis, přírodopis a geometrie. Školy normální obvykle vznikaly v hlavních městech země a žáci zde získávali rozšířené vzdělání oproti školám hlavním. Na těchto školách se vyučovalo výhradně v německém jazyce.³⁵

Součástí reformy Marie Terezie bylo zavedení povinné školní docházky, která se týkala dětí od šesti do dvanácti let.

Po zavedených reformách fungovala jednotřídní škola, postavená v Horní ulici jako škola triviální. Postupem času díky vzrůstajícímu počtu dětí, přestala tato školní budova dostačovat. Obec tedy dne 13. července 1792 koupila od rodiny Žateckých dům, který měl sloužit jako budoucí nová škola. Jelikož byl dům ve velmi špatném stavu, musela obec ihned zahájit opravy. Po značných úpravách objektu vznikla nová školní budova.³⁶

³² Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 65.

³³ Srov. MAŘÍK, J., *Paměti města Hluboké*, s. 68.

³⁴ Srov. ŠTVERÁK, V., *Stručné dějiny pedagogiky*, s. 148.

³⁵ Srov. tamtéž, s. 150.

³⁶ Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 65.

Škola sloužila žákům bezmála třicet let. Postupem času vzrostl počet žáků natolik, že se školní budova začala potýkat s nedostatkem místa. V té době navštěvovalo školu 289 dětí z Podhradí, Munic a Bavorovic. Vzhledem k této situaci musela dne 17. února 1825 zasáhnout krajská komise, jejímž hlavním úkolem bylo upravit zdejší školní poměry.³⁷

V letech 1825–1826 byla školní budova přístavbou jednoho patra rozšířena a z jednotřídní školy se stala škola trojtřídní. Po rozšíření školy došlo k přijetí dvou učitelských pomocníků, jejichž roční plat činil sedmdesát zlatých. Tato škola byla i nadále školou triviální a byla společná pro chlapce i dívky. Učitelé nemuseli být nijak výjimečně vzdělaní, postačovalo, když uměli číst, psát a počítat. Nezbytná však byla dovednost hry na varhany, protože učitel byl zpravidla i zámeckým varhaníkem. Vyučovalo se v češtině, ale němčina byla nutná pro kontakt s úřady. Na této škole dohlížel na vyučování do roku 1869 biskupský farář.³⁸

V průběhu 19. století školství zaznamenalo mnoho významných změn, které znamenaly velký pokrok i pro rozvoj hlubockého vzdělávání. V květnu roku 1868 vyšel říšský zákon, který svěřil veškeré kompetence týkající se školství do rukou státu. Jako kontrolní orgány se začaly zřizovat zemské, okresní a místní školní rady, které měly na starost všechny školské záležitosti. Povinná školní docházka se dle zákona týkala všech dětí od šesti do čtrnácti let. Místo škol triviálních začaly vznikat školy obecné. Kromě toho byly obměněny učební osnovy, které byly rozšířeny o některé předměty.³⁹

Kvůli stále vzrůstajícímu počtu dětí a vyšším požadavkům na vzdělání se školní budova na počátku osmdesátých let 19. století opět stala nevyhovující. Teprve později v období let 1886–1887 byla nově postavena a otevřena školní budova na Hlavní třídě. Postavení nové školní budovy bylo důležitým momentem v historii hlubockého školství.⁴⁰

Za jednu z nejvýznamnějších událostí v dějinách hlubockého školství lze bezpochyby považovat rozdělení pětitřídní smíšené školy na obecnou školu chlapeckou a obecnou školu dívčí. Do této doby navštěvovali chlapci i dívky školu společně. K této podstatné změně došlo 4. listopadu 1897 s platností od školního roku 1898/1899.⁴¹

³⁷ Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 65.

³⁸ Srov. tamtéž, s. 65.

³⁹ Srov. NOVOTNÝ, M. a kol., *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*, s. 121–122.

⁴⁰ Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 65.

⁴¹ Srov. tamtéž, s. 66.

Chlapecká obecná škola zůstala v původní školní budově rozšířeně v roce 1826, jak už bylo řečeno. V chlapecké obecné škole se nacházely čtyři třídy a učitelský sbor se skládal z pěti učitelů. Dne 23. června 1898 se definitivním řídicím učitelem na této škole stal Jan Truhlář. V prvním školním roce bylo zapsáno celkem 245 žáků.⁴²

Dívčí obecná škola byla umístěna v nové školní budově z roku 1887 umístěné na Hlavní třídě. Na dívčí obecné škole byla výuka stejně jako u chlapecké školy rozdělena do čtyř tříd. V prvním školním roce začalo školu navštěvovat celkem 278 žákyň. Definitivním řídicím učitelem dívčí obecné školy byl stanoven František Průcha.⁴³

V tomto období Hluboká zaznamenala značný rozvoj ve vzdělávání. Dokladem toho je vznik jedné z dalších škol. Od 1. října 1895 byla otevřena Průmyslová škola pokračovací, kde se žákům vštěpovaly vědomosti především z odborných předmětů. Výuka probíhala ve škole chlapecké, každou neděli dopoledne a dále v pondělí a ve středu večer. Správcem této školy se stejně jako na chlapecké obecné škole stal učitel Jan Truhlář.⁴⁴

V roce 1905 proběhly rozsáhlé opravy chlapecké obecné školy. Dne 17. září byla nově přestavěná škola slavnostně otevřena a vysvěcena. Této slavnostní události se například zúčastnil školní inspektor Josef Honzík, starosta obce Josef Scheichl, členové obecního zastupitelstva a samozřejmě zde byli přítomni žáci obou škol i s učiteli.⁴⁵

Události první světové války se neblaze zapsaly do dějin školství v Hluboké nad Vltavou. Nejděsivější záležitostí byly odvody, které se prováděly v sále hlubockého hostince. Ubývalo učitelů i žáků. Učitelé museli narukovat a žáci museli pomáhat na polích za odvedené muže. Od začátku války místní učitelky se všemi dětmi pomáhaly, kde se dalo, především při hospodářských a zemědělských pracích. Paní učitelky s dívkami rovněž zhotovovaly oblečení pro vojáky. Pletly šály, ponožky, nátepníčky a také šily spodní prádlo. Ve školách se často konal sběr pro válečné účely. Žáci například sbírali listy jahodníku obecného, listy ostružiníku, kovy, látky. Vybíraly se i peněžité dary.⁴⁶

⁴² Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika chlapecké obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1928*, s. 5–11.

⁴³ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 4–5.

⁴⁴ Srov. MAŘÍK, J., *Paměti města Hluboké*, s. 186.

⁴⁵ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 46.

⁴⁶ Srov. *tamtéž*, s. 97.

K událostem spojeným s koncem války a hlavně vznikem Československého státu se na Hluboké konaly velké místní a školní oslavy.

Po těžkých válečných událostech zaznamenala Hluboká opět rozkvět v oblasti vzdělávání. Hluboká dlouho očekávala zřízení měšťanské školy. Byla jediným městem bez této školy. V roce 1912 místní školní rada zažádala o povolení zřízení měšťanské školy, realizace se však protáhla až do období po první světové válce. Teprve v roce 1919 město dostalo od zemské správní komise a zemské školní rady povolení ke zřízení této školy. Dne 19. dubna 1920 zahájila měšťanská škola výuku prozatím v budově dívčí obecné školy, a to ve dvou třídách. Ředitelem měšťanské školy se stal odborný učitel František Foltin. V prvním školním roce začalo školu navštěvovat 63 žáků a 38 žákyň. V dalším školním roce byla otevřena třetí třída. Od 1. listopadu 1920 se výuka přesunula do bývalé lednice knížecího pivovaru, kterou velkostatek pro tyto účely pronajal obci.⁴⁷

Současně se vznikem měšťanské školy v Hluboké začaly být vedeny kroniky této školy, které jsou k nahlédnutí ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích nebo v digitálním archivu.⁴⁸

V roce 1920 také došlo ke změně uspořádání tříd hlubockých obecných škol. Školní kronika popisuje situaci takto: „*Žactvo 5. třídy obecné, jak chlapecké, tak dívčí, přejde do měšťanské školy, a bude dle stáří a prospěchu vřaděno buď do I. nebo II. třídy. Dosavadní pobočky, tak zvané třídy IV. b, přemění se v páté třídy na obou školách obecných, jež budou zase pětitřídní, ale bez poboček.*“⁴⁹

Významná změna v oblasti československého školství proběhla přijetím tzv. Malého školského zákona, který se týkal národních škol. Stalo se tak 13. července 1922. Tento zákon organizačně a obsahově sjednocoval školy na území celého státu. Těmito školami v rámci povinné školní docházky musely zčásti projít celé příslušné ročníky dětí. Jednalo se o děti obojího pohlaví, tedy o chlapce i dívky. Dle tohoto zákona byla dětem nařízena osmiletá povinná školní docházka a také stanovil počet žáků ve třídě. Dále nařizoval rovnost učitelů a učitelek před zákonem.⁵⁰

⁴⁷ Srov. MAŘÍK, J., *Paměti města Hluboké*, s. 186–187.

⁴⁸ Dostupné v SOkA České Budějovice, *Kronika měšťanské školy v Hluboké nad Vltavou 1920–1940* a *Kronika měšťanské školy v Hluboké nad Vltavou 1940–1945*.

⁴⁹ SOkA České Budějovice, *Kronika měšťanské školy v Hluboké nad Vltavou 1920–1940*, s. 5.

⁵⁰ Srov. NOVOTNÝ, M. a kol., *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*, s. 127–128.

Pro ucelený přehled o školách v Hluboké nad Vltavou se dále musím zmínit o vzniku dalšího vzdělávacího ústavu. Podle zákona z roku 1920 vznikla dne 7. července v Hluboké nad Vltavou Lidová škola výchovná, kam docházely děti od čtrnácti do šestnácti let. Vyučování bylo zahájeno dne 13. listopadu 1924 a výuka probíhala vždy v neděli dopoledne. Ředitelem této školy se stal učitel Václav Chmela. Kromě žáků z Hluboké, docházeli na tuto školu také žáci z Dobřejovic, Opatovic, Bavorovic, Munic, Čejkovic, z Dasného, ze Zlivi a Zahájí. Lidová škola výchovná byla umístěna v budově měšťanské školy, takže se do této školy muselo vměstnat ještě dalších 175 žáků.⁵¹

Je tedy jasné, že prostorová situace v měšťanské škole byla naprosto nevyhovující. V roce 1936 hlubočtí občané začali řešit tento problém tím, že vyhledali místa vhodná pro stavbu nové školní budovy. Nakonec se však žádný z plánů na tuto stavbu neuskutečnil.⁵²

V období okupace byla zabrána část školních prostor pro potřeby německých vojáků. Jako náhradu zřídila zdejší okupační správa v okresním domě německou jednotřídní školu, která byla otevřena dne 10. října 1939. Vzhledem k tomu, že v té době nežilo v Hluboké nad Vltavou mnoho německých obyvatel, aby jejich děti třídu naplnily, bylo zahájeno přesídlování německých rodin z okolí do Hluboké nad Vltavou.⁵³

Více podrobností o německé škole je k dispozici ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích nebo v digitálním archivu. Je zde k nahlédnutí kronika německé školy z období let 1940–1945, která je psaná v německém jazyce.⁵⁴

S nástupem 2. světové války nastalo hlubočtým školám i obyvatelům těžké období. Na začátku školního roku 1939/1940 se školním rozhlasem nesla nepříjemná zpráva, jež žákům oznámila, že připravovaná válka propukla.⁵⁵

Po osvobození nastalo opět příznivé období ve vzdělávání v Hluboké nad Vltavou. Hlubočtí školství se oživilo a všechny hlubočtí školy začaly fungovat ve stejném rozsahu jako před válkou.

⁵¹ Srov. SOkA České Budějovice, *Pamětní kniha města Hluboké nad Vltavou 1922–1966*, s. 24.

⁵² Srov. KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*, s. 66–67.

⁵³ Srov. *tamtéž*, s. 67.

⁵⁴ Dostupné v SOkA České Budějovice, *Kronika německé školy v Hluboké nad Vltavou 1940–1945*.

⁵⁵ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1930–1953*, s. 52.

3. Dívčí obecná škola v letech 1897–1914

3.1 Učitelství sbor

Na dívčí obecné škole se začalo vyučovat až počátkem školního roku 1898/1899 a to ve čtyřech třídách. Vždy na začátku školního roku byl ke každému ročníku přidělen třídní vyučující. V každém školním roce stanovila zemská školní rada rozsah učitelství sboru. Ten se však v průběhu let často měnil. Na počátku školního roku 1898/1899 měl učitelství sbor dívčí obecné školy pět členů. Sbor se skládal z řídicího učitele, definitivního učitele, ze dvou zatímních učitelů a jednoho industriálního učitele.

Školní kronika uvádí, že na základě výnosu zemské školní rady se prvním definitivním řídicím učitelem, tj. dnešním ředitelem na dívčí obecné škole stal František Průcha.

Za dlouholetou a svědomitou práci ve školství byl řídicímu učitel Františku Průchovi udělen dne 18. listopadu 1901 pochvalný dekret. Toto uznání řídicímu učitel slavnostním způsobem osobně předal okresní školní inspektor František Smolík.⁵⁶

František Průcha byl správcem dívčí obecné školy do roku 1902. Následně byla na obecné dívčí škole zatímně ustanovena řídicí učitelkou dosavadní definitivní učitelka Anna Nováčková.⁵⁷ Poté definitivně převzala správu školy učitelka Rosálie Čandová, která řídila dívčí obecnou školu do roku 1905.⁵⁸

V kronice je uvedeno, že během sledovaného období byly učitelům několikrát změněny platy. Například podle zemského zákona ze dne 27. ledna 1903 byly jednotlivým členům učitelství sboru nastaveny nové platy s platností od 10. února toho roku.⁵⁹

Na základě výnosu zemské školní rady ze dne 27. listopadu 1907 se opět stala změna ve vedení školy. Dne 1. března 1908 správu školy převzala nově stanovená řídicí učitelka Josefa Vilímková.⁶⁰

Během sledovaného období se vyučující v učitelství sboru neustále měnili z důvodu častého překládání učitelů na jiné školy. Počet učitelů však zůstal stejný do školního roku 1908/1909. Do této doby měl učitelství sbor pět členů včetně řídicího učitele. Od následujícího školního roku se počet členů učitelství sboru zvýšil.

⁵⁶ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 26.

⁵⁷ Srov. tamtéž, s. 36.

⁵⁸ Srov. tamtéž, s. 38.

⁵⁹ Srov. tamtéž, s. 36.

⁶⁰ Srov. tamtéž, s. 63.

Ve školním roce 1909/1910 byl učitelský sbor složen již z osmi vyučujících a tento stav zůstal stejný až do konce sledovaného období.

Učitelé dívčí obecné školy byli členy různých hlubockých spolků, někteří například cvičili v Sokole, jiní zase navštěvovali dobrovolný hasičský sbor. Učitelé dívčí obecné školy se pravidelně účastnili různých přednášek, schůzí a především porad.

Každoročně se v Českých Budějovicích konala okresní učitelská porada či konference, na které se projednával stav všech obecných škol na Českobudějovicku. Na začátku každé z těchto porad se okresní školní inspektor vyjádřil ke stavu školství z minulého školního roku. Dále ostatní pedagogy informoval o výsledcích práce učitelů a zároveň učitelům udělil metodické a pedagogické instrukce k vyučovaným předmětům. Kromě toho se projednával celoroční školní plán na následující školní rok. Tento školní plán například zahrnoval počet vyučujících, počet tříd a jejich třídní učitele, vyučované předměty, rozsah hodin vyučovaných předmětů atd..

Dívčí obecnou školu navštěvoval obvykle dvakrát do roka školní inspektor, který kontroloval školní výuku a práci učitelů. V průběhu prohlídky inspektor navštívil některé vyučovací hodiny, nahlédl do úředních dokumentů a školních kronik.

Vedle školního inspektora dohlížel na školní výuku místní školní dozorce, který ve sledovaném období držel dohled nad dívčí obecnou školou a všemi ostatními školami v Hluboké.

3.2 Žáci a školní výuka

V tomto období byla dívčí obecná škola navštěvována velkým počtem žákyň. Během sledovaného období se stav žákyň pohyboval v rozmezí 261 až 340 dívek. Jak již bylo řečeno, dívčí obecná škola měla čtyři třídy, které kvůli vysokému počtu žákyň byly obsazeny v průměru až sedmdesáti dívkami. Vzhledem k tomuto vysokému počtu žákyň se často musely zřizovat tzv. pobočky. Znamenalo to, že pokud byl překročen určitý stav žáků v daném ročníku, byla zřízena další třída. Například když byl vysoký počet žákyň ve třetím ročníku, rozdělila se třída na dvě třídy s označením na 3. A a 3. B. Pobočky vznikaly a zase zanikaly podle potřeby v závislosti na počtu žákyň v daném školním roce.

V kronice se píše, že do dívčí obecné školy docházely žákyně především z Hluboké, ale také z Bavorovic a Munic. Žákyně byly hlavně katolického vyznání a velmi zřídka i židovského.

Během školního roku se počet žákyň často měnil. Bylo to ovlivněno především tzv. úlevami ze školní docházky, které byly dívkám udělovány hlavně v letních měsících. Důvodem těchto úlev byla především pomoc dívek v rodinách při zemědělských a sezónních pracích. V každém školním roce bylo uvolňováno průměrně 42 žákyň.

Další skutečností, která ovlivňovala počet žákyň během školního roku, bylo předčasné propouštění některých žákyň ze školy. Jednou z hlavních příčin předčasného propouštění dívek bylo například nedodržování a zanedbávání školních povinností.

Kronika uvádí, že největší počet předčasně propuštěných žákyň byl zaznamenán v době, kdy na dívčí obecné škole bylo vyhlášeno půldenní vyučování, z tohoto důvodu byl upraven i rozvrh hodin. Tento stav byl způsoben rozsáhlou přestavbou chlapecké obecné školy. V tomto období stoupl počet propuštěných žákyň na sedmnáct, což byl nejvyšší zaznamenaný údaj za celé sledované období. Následkem toho došlo i ke zhoršení prospěchu a školní kázně u žactva.

Také kronika uvádí, že od školního roku 1904/1905 začal být kladen důraz na zdravotní stav žákyň. Z důvodu častých onemocnění a nákaz byly žákyně v dalších školních letech podrobovány lékařským prohlídkám.

Školní vyučování probíhalo od začátku září do konce července. Na začátku každého školního roku byla zahájena školní výuka slavnou bohoslužbou, která končila zpěvem rakouské národní hymny. S pravidelnou výukou se obvykle začínalo až druhý den, kdy byly žákyně seznámeny se školním řádem.

Počínaje školním rokem 1906/1907 nastaly ve školství změny, kdy v důsledku nařízení ministerstva duchovních věcí a vyučování vstoupil v platnost nový školní a vyučovací řád. Nový školní a vyučovací řád se týkal všech obecných a měšťanských škol.⁶¹ Počínaje tímto školním rokem se i dívčí obecná škola začala řídit tímto novým školním řádem.

Na dívčí obecné škole se vyučovalo kromě základních předmětů tj. čtení, psaní, počítání, také katolické náboženství, nepovinný německý jazyk a ženské ruční práce. Později byla povolena i výuka židovského náboženství. Znamená to tedy, že na výuku náboženství byl kladen zvláštní důraz. Každý rok se v místním kostele konala katolická zkouška z náboženství spojená s kanonickou visitací. Tento důležitý akt vždy probíhal za účasti zástupců města, členů místní školní rady, všech členů učitelského sboru, rodičů dětí a řady dalších osob. Každoročně se žákyně dívčí obecné školy za doprovodu

⁶¹ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 51.

třídních učitelů pravidelně účastnily katolických mší ve zdejším kostele. V letních měsících se dívky účastnily mší každý den, v zimě každou neděli i ve svátek. Žákyně obecné dívčí školy chodily obvykle třikrát do roka ke svaté zpovědi a ke svatému přijímání.

Kronika také uvádí, že během školního roku dívky často a pilně navštěvovaly žákovskou knihovnu.

V popisovaném období byl školní rok ukončen vždy stejným způsobem. Po svaté mši byly třídními učiteli žákyním předány školní zprávy, tj. dnešní vysvědčení. Školní zprávy byly dívkám předávány čtvrtletně. Žákyním, které byly předčasně propuštěny nebo které dosáhly věku 14 let, byla řídicím učitelem předána propouštěcí vysvědčení. Po předání školních zpráv a propouštěcích vysvědčení byly žákyně poučeny o správném chování o prázdninách.

3.3 Události a jejich vliv na školu

Hned na počátku období, tedy v roce 1900, nastala ve společnosti změna, která se dotkla i dívčí obecné školy. Na základě císařského rozhodnutí byla dosavadní rakouská měna nahrazena korunovou měnou jako jedinou zákonnou měnou. Škola byla informována, aby počínaje 1. lednem 1900 byla ve vyučovacích hodinách používána pouze korunová měna.⁶²

Ve stejném roce byl chod dívčí obecné školy také ovlivněn nepříznivými klimatickými podmínkami. Kronika uvádí, že v březnu roku 1900 panovala taková zima, kterou obyvatelé Hluboké dlouho nezažili. Napadla taková vrstva sněhu, že se žákyně z Hluboké a z přilehlých obcí nemohly v té době dostavit do školy, což mělo negativní dopad na školní docházku dívek. Nepříznivá situace tímto nekončila. Poté, co začal napadaný sníh rychle roztávat, postihly město ještě povodně. Řeka se tak rozvodnila, že se rozlila do okolí, domy však zaplaveny nebyly. V polovině dubna se situace uklidnila, avšak školní výuka a docházka dívek tímto velmi utrpěla.⁶³

Pisatel kroniky uvádí, že na počátku školního roku 1902/1903 se kvůli přemnožení hrabošů dívčí obecná škola účastnila akcí jejich hubení. K tomuto řešení se přistoupilo z důvodu velkých škod na polích hlubockých zemědělců. Akcí se účastnily žákyně dívčí

⁶² Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 12.

⁶³ Srov. tamtéž, s. 13.

obecné školy včetně učitelského sboru, spousta učitelů a žáků jiných škol a mnozí další. Po dobu, co akce na polích probíhaly, bylo dívkám uděleno volno.⁶⁴

Na začátku března roku 1904 došlo k zastavení vyučování na čtrnáct dnů v prvních a v druhých třídách dívčí obecné školy kvůli rozšíření nákazy spalniček. I po zavedení určitých zdravotních opatření se nákaza rozšířila do většiny rodin. Epidemie sice měla zdoluhavý průběh, ale k větším komplikacím nedošlo. Následkem přerušení vyučování, které bylo pak ještě prodlouženo o téměř tři týdny, došlo k velkému zameškání výuky. Plánované učivo se nestihlo probrat, a proto došlo k celkovému opoždění ve vyučování.⁶⁵

Důležitá změna, která měla vliv na chod dívčí obecné školy, se stala na počátku školního roku 1911/1912. Z důvodu stále stoupajícího počtu žákyň usilovala správa dívčí obecné školy o rozšíření počtu tříd. Na základě rozhodnutí zemské školní rady bylo povoleno, aby ze zatímní pobočky byla zřízena postupná pátá třída.⁶⁶ Tak se ze čtyřtřídní školy poprvé stala pětitřídní dívčí obecná škola.

3.4 Pravidelné školní akce, události a oslavy

Součástí každého školního roku na dívčí obecné škole byly vedle školní výuky a mnoha školních povinností také různé pravidelné nebo každoroční akce, činnosti, výlety, svátky a oslavy.

Mezi významné každoroční školní události patřily pravidelné oslavy narozenin a jmenin císaře Františka Josefa I. Tyto oslavy probíhaly podle stejného scénáře jako většina slavností. Ráno proběhla v hlubockém kostele slavná mše, které se účastnili všichni žáci s učitelským sborem, členové místních úřadů a další lidé z široké veřejnosti. Slavnost byla ukončena zpěvem rakouské národní hymny. V tento slavnostní den byla vždy školní budova náležitě vyzdobena.

Od školního roku 1899 do konce sledovaného období se podle nařízení zemské školní rady konaly školní smuteční mše za zesnulou císařovnu Alžbětu, manželku Františka Josefa I.⁶⁷ Této mše se jako obvykle účastnily všechny žákyně s učitelským sborem a další obyvatelé Hluboké.

⁶⁴ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 35.

⁶⁵ Srov. tamtéž, s. 41.

⁶⁶ Srov. tamtéž, s. 80.

⁶⁷ Srov. tamtéž, s. 4.

V kronice se píše, že se žákyně pravidelně během školního roku účastnily mší, církevních průvodů a mnoha jiných církevních slavností. V některých měsících žákyně chodily každé ráno do kostela, kde zpívaly písně, jež si ve škole pravidelně nacvičovaly.

Mezi každoroční církevní pobožnosti, kterých se žákyně pilně účastnily, patřila místní osadnická církevní slavnost „Uctění nejsvětější svátosti oltářní“. Tato slavnost se každoročně konala ve stejný den, vždy 28. ledna. Žákyně se s učitelským sborem v dopoledních hodinách účastnily slavné bohoslužby, která pokračovala církevním průvodem za účasti všech přítomných. Během průvodu se zpívaly různé církevní písně.⁶⁸

V tomto období byla kromě církevních akcí také věnována velká pozornost chudým dětem. Každý školní rok se pravidelně konala polévková akce. Znamenalo to, že v zimních měsících každý den dostávaly chudé žákyně horkou polévku s krajícem chleba. Polévková akce většinou probíhala od prosince do března, záleželo na tom, jaká byla zima. Polévky byly podávány v dětské opatrovně kněžny Idy ze Schwarzenbergu, která je tam osobně za pomoci sester z dětské opatrovny vyvařovala na své náklady.

Například ve školním roce 1907/1908 dostávalo polévku 120 chudých žákyň. V této době byl polévkový ústav otevřen od 9. prosince do 22. března a po tuto dobu bylo uvařeno 7920 porcí polévky.⁶⁹ Ročně byla průměrně polévka podávána 125 žákyním. Za celé sledované období let 1897–1914 dostalo polévku celkem 1436 žákyň.

Každoročně se v zimních měsících konaly i další akce, jednou z velmi oblíbených byla „Slavnost vánočního stromku“. Tato akce byla pořádána ve vánočním čase a jejím cílem bylo rozveselení a potěšení žákyň. Při této příležitosti byly děti obdarovány různými maličkostmi. Každý rok byla slavnost zahájena mší, po které následoval bohatý program, který si pro děti připravil čtenářsko-ochotnický a zábavní spolek Podhrad. Součástí tohoto programu byla i vánoční nadílka, na kterou se žáci dlouho před tím těšili. Žáci obvykle dostali šaty nebo nějaké drobné sladkosti. Slavnost byla ukončena řídícím učitelem školy, který pronesl pár slov a poděkoval za dary, které děti dostaly.⁷⁰

⁶⁸ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika chlapecké obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1928*, s. 40.

⁶⁹ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 65.

⁷⁰ Srov. tamtéž, s. 6.

Kronika dále uvádí, že se žákyně během sledovaného období účastnily několika výchovných besed a naučných přednášek, které dívky vzdělávaly v různých oblastech. Dívky se také příležitostně účastnily divadelních představení.

K oživení běžného školního života byly v každém školním roce pořádány školní výlety. Nejdříve žákyně za dozoru třídních učitelů navštěvovaly pouze méně vzdálená místa, ale později se začaly uskutečňovat i celodenní výlety. Nejčastěji se výlety organizovaly v měsíci červnu, kdy bylo počasí pro vycházky nejvhodnější. Dlouhých školních výletů se účastnily žákyně především ze starších ročníků. Obvykle se navštěvovaly významné kulturní památky a pozoruhodná místa. Dívky se například podívaly do Českého Krumlova, Třeboně, Bechyně nebo do Adolfova. Během školního roku se žákyně s učiteli často vydávali na různé procházky a pěší výlety do přírody v okolí Hluboké nad Vltavou. V rámci těchto vycházek žákyně často navštěvovaly zámek Hluboká, zámecký park, lovecký zámek Ohrada a jiná místa v okolí. Z toho je patrné, že se škola starala o to, aby žákyně poznávaly své město a okolí, dále škola podporovala u žákyň poznávání přírody.

3.5 Mimořádné události, akce a oslavy

Během sledovaného období se stalo několik událostí, které se dotkly nejen dívčí obecné školy, ale i celé země.

Hned na počátku tohoto období, dne 10. září 1898 tragicky zemřela císařovna Alžběta, manželka rakouského císaře Františka Josefa I. Tato mimořádná událost zasáhla celou zem. Školní kronika popisuje tuto smutnou událost následovně: „*Dne 10. září rozlétna se po celé vlasti naší a téměř celým světem strašná zvěst, že daleko odtud za nebetyčnými, věčným ledem krytými hřebeny věkovitých Alp, na březích tmavého, jižním sluncem ozařovaného jezera ženevského dobušilo posledním tepem vznešené srdce matky rakouských národů, že dotrpěla, vykrvácela pod zákeřnou rukou bídákovou naše císařovna a královna.*“⁷¹

Kvůli nakažlivému onemocnění žákyň byla školní smuteční slavnost za zesnulou císařovnu a královnu Alžbětu uspořádána více než o měsíc déle po této tragické události. Součástí smuteční slavnosti byla velká smuteční mše konaná v místním kostele, které se účastnily všechny žákyně a učitelé dívčí obecné školy. Po skončení

⁷¹ SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 3.

mše pokračovala smuteční slavnost ve škole, kde řídící učitel pronesl krátkou smuteční řeč a povyprávěl žákyním o životě císařovny Alžběty. Poté byla slavnost ukončena.⁷²

Po smutných událostech přišly i ty příznivé. Dne 12. června 1901 přijel do naší země císař František Josef I. a poctil svou návštěvou hlavní město Prahu. Při cestě z Vídně do Prahy projížděl císařův vlak různými městy a vesnicemi, kde zástupy lidí za radostného a mohutného jásání císaře vítaly. Vlak projížděl například Třeboní, Soběslaví, Tábořem a Benešovem. Největšího a nejnadšenějšího uvítání se císaři Františku Josefovi I. dostalo při příjezdu do hlavního města. Císař se zdržel v hlavním městě pět dní, během kterých navštívil mnoho památných a pozoruhodných míst, nejen města Prahy, ale i jiných měst a okolí. Císař František Josef I. ukončil svou návštěvu naší země dne 17. června 1901 a poté odcestoval z Prahy zpátky do Vídně.⁷³

Další mimořádnou událostí, jež zasáhla nejen dívčí obecnou školu, bylo úmrtí českobudějovického biskupa Martina Josefa Říhy, který byl v pořadí šestým biskupem a římskokatolickým teologem. Biskup Martin Josef Říha zemřel 7. února 1907 a jeho pohřeb se konal v dopoledních hodinách dne 11. února v Českých Budějovicích. Této smutné události se zúčastnili významní duchovní, jako například pražský arcibiskup Lev Skrbenský nebo královéhradecký biskup Josef Doubrava a mnoho dalších církevních hodnostářů. Dále se pohřbu zúčastnilo mnoho místních farářů, starostů, zástupců měst, zástupci místních spolků a organizací, učitelů a celá široká veřejnost. O den později, tedy 12. února 1907 se i v hlubockém kostele uskutečnila smuteční bohoslužba za zesnulého biskupa. V Hluboké se této smuteční události zúčastnilo téměř celé město. Se zesnulým biskupem se přišli rozloučit především zástupci města, učitelé a žáci všech škol a také místní obyvatelé. Aby se smuteční mše mohl účastnit co největší počet žáků, bylo místní školní radou uděleno na dopoledne toho dne žákyním dívčí obecné školy i žákům ostatních škol volno.⁷⁴

Ještě téhož roku byl zvolen nový biskup Josef Hůlka, který byl v pořadí sedmým českobudějovickým biskupem.

V roce 1907 nastala významná událost důležitá především pro hlubocké občany. Dne 4. října 1907 se Hluboká stala městem. Na počest této události se ve městě dne 15. prosince 1907 konala velká oslava. Součástí oslavy byla jako obvykle při takto významných událostech slavná bohoslužba, již se tentokrát zúčastnili téměř všichni

⁷² Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 5.

⁷³ Srov. tamtéž, s. 20–21.

⁷⁴ Srov. tamtéž, s. 52–54.

obyvatelé města i lidé z okolí. Bohoslužba byla zakončena zpěvem jedné sloky rakouské národní hymny. Po ukončení mše oslava pokračovala v místním hotelu „Obec“, který byl pro tuto příležitost svátečně vyzdoben. Po slavnostním přivítání účastníků následoval pestrý program. Vystoupil například purkmistr Josef Braniš, který přítomným povyprávěl o historii města. Dále vystoupil starosta města, který účastníkům oslavy předčítal písemné gratulace, jež město k této významné události obdrželo. Na závěr starosta města pronesl krátkou řeč, kterou byla slavnost zakončena.⁷⁵

Na konci popisovaného období bylo neméně významnou událostí pro obyvatele města Hluboká konání sokolského sletu. Dne 29. června 1912 se přímo v Hluboké konal šestý sokolský slet. Ten den se na Hluboké sešlo několik set členů Sokola, kteří přijeli, aby předvedli svá nacvičená vystoupení na veřejnosti. Sokolského sletu se zúčastnili žáci místních škol pod vedením svých učitelů. V rámci sokolských cvičení vystoupily se svými nacvičenými sestavami i žákyně dívčí obecné školy. Mladší žákyně dívčí obecné školy předvedly pod dozorem zkušené paní učitelky Boženy Vilánkové vystoupení s větrníky. Starší dívky zase nacvičily sestavu s ozdobenými švihadly. Vystoupení žákyň se všem divákům velmi líbilo a sklidilo obrovský úspěch. Pro město Hluboká bylo konání sokolského sletu velmi významnou a zajímavou událostí, které se proto v roli diváků zúčastnilo mnoho místních obyvatel, ale také mnoho lidí z širokého okolí. Kronika ale uvádí, že jinak povedená akce byla pokažena neustávajícím deštěm.⁷⁶

4. Dívčí obecná škola v letech 1914–1939

4.1 Učitelský sbor

Na počátku sledovaného období v roce 1914 proběhla drobná změna v učitelském sboru. Na dívčí obecné škole začal vyučovat nový učitel, který nastoupil, aby zde vyučoval nově zavedenému předmětu, židovskému náboženství. Přijetím tohoto vyučujícího se učitelský sbor dívčí obecné školy rozšířil na devět členů. Vyučovalo se v pěti třídách a ke každé z nich byl na začátku školního roku přidělen vlastní třídní učitel. Učitelský sbor se tedy v tomto období skládal z pěti třídních učitelů a dalších čtyř vyučujících, kteří se dělili o výuku němčiny, ženských ručních prací a dalších

⁷⁵ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 61–62.

⁷⁶ Srov. tamtéž, s. 87.

vyučovaných předmětů. Správkyní dívčí obecné školy byla i nadále učitelka Josefa Vilímková, která byla zároveň členkou místní školní rady.

Ve válečném období učitelé a učitelky dívčí obecné školy neměli lehký život. Po celý školní rok se věnovali žákům, školní výuce a vzdělávání, ale také se snažili pomáhat při různých jiných činnostech, které byly v této době potřebné, například konali různé sbírkové akce. To, že učitelé byli opravdu šlechetní a pomáhali, kde to bylo nezbytně potřebné, dokazuje čin z 2. prosince roku 1915, kdy učitelský sbor daroval polovinu svého učitelského platu sirotkům učitelů, kteří zemřeli ve válce.⁷⁷ Činnost učitelského sboru pokračovala i během prázdnin, kdy učitelé pomáhali se zemědělskými a hospodářskými pracemi, ale i jinde, kde byla jejich pomoc potřebná.

Během sledovaného období se složení učitelského sboru různě měnilo. Důvodem těchto neustálých změn bylo časté překládání učitelů na jiné školy, onemocnění učitelů a v neposlední řadě byla další příčinou změn také válka, která stav učitelstva velmi ovlivňovala.

Stejně jako v minulých letech, tak i v období let 1914–1939 probíhaly na dívčí obecné škole pravidelné inspekce. Jak již bylo řečeno, jednalo se o prověření a překontrolování práce učitelů školy. Školní inspektor obvykle dvakrát do roka navštívil výuku všech vyučovaných předmětů, prohlédl školní budovu a zkontroloval úřední spisy a školní kroniku. Jednalo se o důkladné prověření chodu školy včetně čistoty školní budovy a stavu učebních pomůcek. Na konci každé inspekce školní inspektor uspořádal krátkou poradou, kde učitelům sdělil své hodnocení a v případě potřeby udělil vyučujícím metodické či pedagogické instrukce a rady. Ve sledovaném období byla hodnocení poměrně kladná, jen v několika případech se vyskytly problémy v oblasti školního prospěchu a kázně. Od roku 1915 do roku 1918 vykonával funkci školního inspektora Karel Bartuška. Po něm převzal místo školního inspektora profesor Robert Vondruška, který v této funkci setrval až do konce sledovaného období.

Jak je ve školní kronice uvedeno, každoročně se stejně jako v minulých letech konaly v Českých Budějovicích okresní učitelské porady, kterých se učitelé pilně účastnili. Jak již bylo řečeno, náplní každé takové porady byly rekapitulace stavu škol a práce učitelů z minulého školního roku. Následně také proběhly předběžné přípravy celoročního školního plánu na příští školní rok. Součástí těchto konferencí byly různé přednášky, besedy a diskuse, kterých se učitelé se zájmem účastnili.

⁷⁷ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 97.

V roce 1923 nastala po dlouhých letech změna ve vedení dívčí obecné školy, kdy dlouholetá řídící učitelka Josefa Vilímková odešla na vlastní žádost koncem srpna roku 1923 do penze. Na její pozici byla zatímne stanovena dlouholetá učitelka dívčí obecné školy Anna Nováčková, která byla od 1. května 1924 definitivně jmenována do funkce řídící učitelky dívčí obecné školy.⁷⁸

V tomto období se stav žákyň na dívčí obecné škole ve srovnání s předchozím obdobím postupně snižoval. V důsledku toho postupně klesal i počet učitelů v učitelském sboru. Situace došla tak daleko, že ve školním roce 1925/1926 měl učitelský sbor pouze tři členy.⁷⁹ Tento nízký stav učitelů přetrvával až do konce roku 1929. Ve školním roce 1929/1930 se situace zlepšila a učitelský sbor se rozrostl o jednoho člena. To znamená, že učitelský sbor měl ve školním roce 1929/1930 čtyři členy.

Ve školní kronice je uvedeno, že v roce 1935 nastala změna ve vedení dívčí obecné školy. Po čtyřiceti letech působení na dívčí obecné škole v Hluboké nad Vltavou a z toho jedenáct let ve funkci správkyně školy na vlastní žádost odešla do penze řídící učitelka Anna Nováčková. Oficiální rozloučení s řídící učitelkou se konalo na konci školního roku. Při této příležitosti zástupci učitelského sboru a žákyň poděkovali Anně Nováčkové za dlouholetou a výbornou práci ve školství, kterou vykonávala především ve prospěch žákyň dívčí obecné školy. Také poděkovali za vynikající výsledky, kterých škola za působení Anny Nováčkové dosáhla.⁸⁰ Na místo řídící učitelky dívčí obecné školy následně nastoupila dlouholetá a zkušená učitelka Anna Bendíková, která funkci správkyně školy vykonávala do konce sledovaného období.

Ke konci tohoto období se počet žákyň postupně zvýšil natolik, že učitelský sbor opět významně posílil. Od školního roku 1935/1936 měl učitelský sbor deset členů a skládal se z pěti třídních učitelů a pěti učitelů bez přidělené třídy. Tento stav zůstal zachován až do konce sledovaného období.

Ve školní kronice je uvedeno, že v roce 1937 nastala změna, která se dotkla nejen dívčí obecné školy, ale také ostatních škol v Hluboké nad Vltavou. V tomto roce ukončila svou činnost místní školní rada. Místo ní zde byla zřízena nová újezdní školní rada, která byla 27. listopadu 1937 při ustavující schůzi újezdní školní rady oficiálně

⁷⁸ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 148.

⁷⁹ Srov. tamtéž, s. 155.

⁸⁰ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1930–1953*, s. 22.

jmenována. Členy nové újezdni školní rady se také stali učitelé dívčí obecné školy, a to řídící učitelka Anna Bendíková, Václav Hořejší a František Svobodný.⁸¹

4.2 Žáci

V období let 1914–1939 se počet žákyň, které navštěvovaly dívčí obecnou školu pohyboval v rozmezí 133–330 dívek. V kronice je uvedeno, že nejvíce žákyň bylo zaznamenáno na počátku tohoto období, tedy ve školním roce 1914/1915, kdy školu navštěvovalo 330 dívek.⁸² Ve sledovaném období byly všechny žákyně dívčí obecné školy české národnosti.

Školní kronika uvádí, že na počátku popisovaného období byla docházka žákyň velmi špatná. Nejvíce se na nepříznivé docházce žákyň podepsaly válečné události. Z důvodu nedostatku potravin, oblečení, obuvi a peněz si rodiče nemohli dovolit posílat své děti do školy. To, že žákyně nemohly školu navštěvovat se samozřejmě neblaze projevilo i na prospěchu. Další příčinou zhoršení školní docházky byla častá onemocnění žákyň. Během sledovaného období žákyně nejčastěji onemocněly chřipkou, spalničkami, záškrtem, ale také trpěly ekzémy a podvýživou. Další příčinou byly již zmiňované úlevy žákyň ze školní docházky. Ty byly umožňovány především žákyním, které musely vypomáhat v domácnosti nebo na poli. Po válce již nebyly tyto mimořádné úlevy žákyním povoleny.

Jak tomu bylo i v předešlých letech, tak i během tohoto období se stav žákyň často měnil a jejich počet se v jednotlivých školních letech podstatně lišil. Z tohoto důvodu docházelo k dočasnému zřizování poboček, spojování tříd nebo k úpravám počtu tříd. Ve školním roce 1924/1925 se počet žákyň snížil natolik, že dívčí obecnou školu navštěvovalo pouze 142 dívek.⁸³ V dalších školních letech stav žákyň ještě poklesl. V důsledku úbytku žactva došlo ke spojení některých tříd dívčí obecné školy s některými třídami chlapecké obecné školy. To znamenalo, že po dobu nízkého stavu žactva na škole se dívky a chlapci vyučovali některým předmětům společně. Tímto způsobem výuka probíhala několik let. Situace se začala zlepšovat až rokem 1928, kdy počet žákyň začal opět stoupat.

Ve školním roce 1928/1929 kvůli dostatečnému počtu žáků ve třídách zemská školní rada rozhodla o rozpojení prozatímně spojených tříd chlapců a dívek. Dále rada

⁸¹ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1930–1953*, s. 42.

⁸² Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 94.

⁸³ Srov. tamtéž, s. 150.

stanovila, že od 1. září 1928 bude v dívčí obecné škole výuka probíhat samostatně, a to ve čtyřech třídách s vlastním třídním učitelem.⁸⁴

Během třicátých let se stav žákyň obecné dívčí školy začal opět zvyšovat a v následujících školních letech se jejich počet pohyboval kolem 200 dívek.

4.3 Školní výuka

Každý školní rok, stejně jako v minulých letech, byl slavnostně zahájen katolickou mší, zpěvem rakouské národní hymny, seznámením žákyň se školním řádem a uvítáním dívek třídními učiteli. Ukončení školního roku probíhalo obdobným způsobem, jen s tím rozdílem, že dívky namísto poučení o školním řádu dostaly od třídních učitelů rady o tom, jak se mají chovat o prázdninách. Po vzniku Československé republiky nastaly určité změny. Slavnostní zahájení a ukončení školního roku probíhalo podobným způsobem s tím, že namísto rakouské národní hymny se zpívaly obě československé národní hymny. Další změnou ve slavnostním ukončení školního roku byla řeč učitelů o významu Mistra Jana Husa.

Pravidelná školní výuka začínala zpravidla až následující den po slavnostním zahájení školního roku.

Ve sledovaném období se na dívčí obecné škole vyučovaly základní předměty, jako jsou čtení, psaní, počítání, prvouka, zpěv, výtvarná a tělesná výchova. Ve starších ročnících se dále vyučoval dějepis a zeměpis. Jak tomu bylo i v minulých letech, tak i v tomto sledovaném období se žákyně vyučovaly ženským ručním pracím. Z cizích jazyků se vyučovalo pouze nepovinnému německému jazyku, a to obvykle ve třech odděleních.

Velké změny proběhly ve výuce náboženství. Během sledovaného období se ve všech třídách dívčí obecné školy vyučovalo římskokatolické náboženství. Později začala probíhat výuka náboženství českobratrského evangelického, československého a židovského.

Školní kronika uvádí, že se žákyně dívčí obecné školy i nadále během školního roku účastnily mší a církevních pobožností. Po celý školní rok dívky chodily každou neděli a ve svátek na mše, které se konaly v hlubockém kostele. Do této doby se žákyně účastnily i všedních mší, které se konaly každý den v sedm hodin ráno. Se zavedením

⁸⁴ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 164.

letního času však byly denní mše zrušeny, protože by dívky musely každý den vstávat o dvě hodiny dříve.⁸⁵

Ve školním roce 1923/1924 se na dívčí obecné škole začaly vyučovat nové předměty. V každé třídě se nově vyučovala občanská nauka a v prvních dvou ročnících se začalo s výukou ručních výchovných prací.⁸⁶ Dalším nově vyučovaným předmětem, který se však začal vyučovat o něco později, byla nauka o domácím hospodářství. Z toho je patrné, že žákyně byly vedeny k domácím pracím a péči o rodinu.

Kvůli velkému množství případů onemocnění byl ve sledovaném období kladen velký důraz na zdravotní stav dětí. O zdravotní stav žákyněv dívčí obecné školy se staral školní lékař, který podle potřeby vykonával zdravotní prohlídky žákyněv i několikrát do roka.

Pisatel kroniky uvádí, že se kladl důraz na šetrnost dívek. Od roku 1925 do konce sledovaného období byly žákyněv třídními vyučujícími nabádány, aby po celý školní rok pečlivě šetřily. Například ve školním roce 1930/1931 žákyněv naspořily 12 977 Kč. Poté dívky své celoroční úspory uložily zčásti do místní Občanské záložny a zčásti do Okresní hospodářské záložny.⁸⁷

Žákyněv tak jako v minulých letech během školního roku pravidelně navštěvovaly školní knihovnu, ve které se po školní výuce dále vzdělávaly. Pro zpestření školní výuky žákyněv byly pořádány různé školní besedy a přednášky či divadelní představení.

Každoročně byly žákyněv na konci školního roku rozdány školní zprávy a vysvědčení. Dívky, které dokončily osmiletou školní docházku, dostaly od třídních učitelův propouštěcí vysvědčení a dívky, které pokračovaly ve studiu, obdržely frekventační vysvědčení.

4.4 Události a jejich vliv na školu

Během období let 1914–1939 proběhly určité události, které nějakým způsobem ovlivnily chod dívčí obecné školy.

Za zmínku stojí zavedení letního času. Změna letního času se uskutečnila v roce 1916. Tato změna ovlivnila chod školy například tím způsobem, že byly zrušeny

⁸⁵ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 108.

⁸⁶ Srov. tamtéž, s. 146.

⁸⁷ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1930–1953*, s. 6.

každodenní mše žákyň. Rozhodlo se tak, protože by dívky musely každý den vstávat v pět hodin ráno, což by pro ně bylo v určité době velmi obtížné.⁸⁸

O rok později v zimním období se škola potýkala s problémem nedostatku paliva na vytápění školy. Z toho důvodu bylo v lednu roku 1917 na škole na čtrnáct dní pozastaveno vyučování. Zásluhou místní školní rady, která pro školu opatřila uhlí se v polovině února začalo opět vyučovat. Neuběhl ani měsíc, a dívčí obecná škola se nanovo potýkala s nedostatkem uhlí. Místní školní rada vyřešila tento problém tak, že zavedla střídavé vyučování v budově chlapecké obecné školy. Chlapci byli vyučováni každé pondělí, středu a pátek. Dívky zase využívaly školní budovu v úterý, ve čtvrtek a v sobotu. Tímto způsobem byli žáci vyučováni necelý měsíc a poté byla i chlapecká obecná škola ze stejného důvodu od dubna do května také zavřena. Pravidelná výuka na obou školách opět nastala 7. května, kdy začínalo být teplejší počasí, a tak se třídy už nemusely vytápět.⁸⁹

Další událostí, která nemile zasáhla do chodu dívčí obecné školy, bylo propuknutí a rozšíření závažné nemoci mezi žákyněmi školy. V říjnu roku 1918 na škole propukla velmi nebezpečná chřipková epidemie. U žákyň se vyskytla tzv. španělská chřipka, jež postihla většinu dívek. Kronika uvádí, že chřipkou onemocnělo zhruba 80 procent žákyň. Z tohoto důvodu byla školní budova opuštěna a po dobu jednoho měsíce byla zastavena školní výuka. Následkem dlouhé a závažné epidemie přišly o život tři žákyně dívčí obecné školy.⁹⁰

Další významnou událostí, která se dotkla dívčí obecné školy, byla návštěva pedagogů z Podkarpatské Rusi. V květnu roku 1926 byla škola poctěna návštěvou dvou učitelů z města Sevljusi, kteří přijeli zhlédnout chod školy. Za doprovodu školního inspektora Roberta Vondrušky si učitelé prohlédli vyučování ve třídách. V prvních třídách si učitelé prohlédli výuku čtení a zpěvu. V dalších třídách byli učitelé přítomni například hodině občanské nauky nebo dějepisu. Poté byli učitelé provedeni prostorami školy, kde jim byly ukázány školní pomůcky. Návštěva byla ukončena předáním pozdravů žáků z Podkarpatské Rusi, které jim žákyně dívčí obecné školy na oplátku také poslaly.⁹¹

⁸⁸ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 108.

⁸⁹ Srov. tamtéž, s. 116.

⁹⁰ Srov. tamtéž, s. 128.

⁹¹ Srov. tamtéž, s. 157.

V zimních měsících roku 1929 postihla Hlubokou nad Vltavou a široké okolí krutá zima. Velké mrazy trvaly od ledna do poloviny března. Kronika uvádí, že nejnižší teploty byly naměřeny dne 11. února, kdy ve městě byla naměřena teplota $-35\text{ }^{\circ}\text{C}$. Dlouhé mrazy měly dopad na chod školy značným snížením školní docházky. Vedle silných mrazů napadlo i velké množství sněhu, což zapříčinilo, že se dívky ve velké míře nemohly dostavit do školy. V tomto období se školní docházka snížila téměř na polovinu. Škola se ještě k tomu začala potýkat s nedostatkem uhlí a školní budova nemohla být dostatečně vytápěna. Z těchto důvodů byla škola na základě rozhodnutí ministerstva školství a národní osvěty do konce února uzavřena. Žákyně se vrátily do školy 1. března, kdy se začalo opět pravidelně vyučovat. Z důvodu velkého množství zameškaného učiva, byla na škole v každé třídě prodloužena školní výuka o jednu hodinu denně.⁹²

4.5 Pravidelné školní akce, události a oslavy

Stejně tak jako v předešlých letech, tak i v tomto sledovaném období byl školní život žákyň zpestřován řadou školních akcí, výletů a různých oslav.

Na počátku popisovaného období, tedy v době, kdy probíhala válka, byly školní akce a oslavy značně omezeny. Pořádané oslavy a školní akce probíhaly v menší a skromnější podobě.

Školní kronika uvádí, že k významným každoročním oslavám opět patřily oslavy narozenin a jmenin Františka Josefa I. Průběh oslav byl obdobný jako v předešlých letech. Učitelé se žákyněmi se zúčastnili slavné mše, která byla zakončena zpěvem rakouské národní hymny.

Poté, co v roce 1916 nastoupil na trůn císař Karel I., dívčí obecná škola začala slavít narozeniny tohoto panovníka. Každoročně oslava probíhala dne 17. srpna a patřila k velmi významným slavnostem pořádaným na škole.⁹³ Oslava narozenin císaře Karla I. měla vždy stejný průběh jako ostatní významnější oslavy. Na počest císaře se v hlubockém kostele konala mše, která byla zakončena rakouskou národní hymnou. Tato slavnost se samozřejmě konala za účasti učitelů a žákyň dívčí obecné školy. Stejným způsobem se každý rok slavily i narozeniny císařovny Zity, manželky panovníka Karla I.

⁹² Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 165.

⁹³ Srov. tamtéž, s. 117.

Kromě oslav byly na škole pořádány i akce na pomoc žákyním z chudých rodin. Jako v minulých letech probíhala na škole polévková akce. Jak již bylo řečeno, tato akce probíhala v zimních měsících a po tuto dobu byla chudým žákyním podávána vydatná polévka. Ve sledovaném období nefungoval polévkový ústav v takovém rozsahu jako v předešlých letech, protože se čím dál více potýkal s nedostatkem potravin. Z tohoto důvodu se od roku 1918 polévkové akce již nekonaly.

V období Vánoc probíhala na dívčí obecné škole ještě jedna podobná akce zvaná „vánoční nadílka“, která byla pořádána především pro žákyně z chudých rodin. Při této akci bylo žákyním darováno ošacení a obuv.

Se vznikem Československé republiky došlo k oživení školního života a nastala doba, kdy začalo být pořádáno větší množství školních akcí, výletů a oslav než v předchozích letech války.

U příležitosti vzniku Československé republiky se začalo slavit 28. října vznik československého státu. Oslava státního svátku „Svobody“ patřila v následujících letech k jedné z nejvýznamnějších každoročních oslav dívčí obecné školy. Tato oslava se konala ve školní budově, kde žákyně za pomoci třídních učitelů připravily slavnostní program. Dívky například přednášely nacvičené básničky a zpívaly písně vhodné k této příležitosti. Následně učitelé ve svých třídách pronesli slavnostní řeč a vysvětlili žákyním význam tohoto památného dne. Žákyně vyšších ročníků nakonec zazpívaly obě národní hymny, čímž byla oslava ukončena. Na tuto slavnostní příležitost byla budova dívčí obecné školy vždy patřičně ozdobena prapory státních barev.⁹⁴

Dále se také na dívčí obecné škole slavily narozeniny prezidenta Československé republiky Tomáše Garrigue Masaryka. Této slavnosti se na škole přikládal velký význam. Oslava narozenin pana prezidenta probíhala stejným způsobem jako oslava státního svátku Svobody.

Od roku 1936 se pak pravidelně dne 28. května oslavovaly narozeniny následujícího prezidenta Československé republiky, Edvarda Beneše.

Ve stejném roce, jak školní kronika uvádí, byla na dívčí obecné škole zavedena ještě jedna slavnost. V květnu se začal pravidelně slavit svátek matek. Slavnost se vždy konala v budově dívčí obecné školy za účasti mnoha rodičů žákyň. Oslava byla zahájena proslovem řídící učitelky, která všechny zúčastněné přivítala a všem přítomným matkám vřele popřála. Po uvítacím projevu následoval proslov a přání

⁹⁴ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 162.

dívek. Poté žákyně vystoupily se svým programem, který si pro své rodiče pečlivě připravily. V rámci programu starší i mladší žákyně sehrály mnoho vystoupení a scének. Dívky také zpívaly, tančily a recitovaly. Po závěrečném vystoupení, starší žákyně slavnost zakončily rozloučením se a poděkováním za hojnou účast.⁹⁵

Důležitou součástí školního života dívek byly i nadále školní procházky a výlety, které byly v této době často pořádány. Od jarních měsíců žákyně s třídními učiteli chodili na pěší vycházky v Hluboké nad Vltavou i po okolí. Z toho je zřejmé, že učitelé dbali na to, aby dívky podrobně poznávaly město a jeho okolí.

Zajímavou a poučnou vycházku učitelé uspořádali pro starší žákyně dne 15. května roku 1936. Žákyně se společně se svými učiteli vydali pěšky do Českých Budějovic, kde navštívili kasárny generála Milana Rastislava Štefanika, poté se vypravili do kasáren Jana Žižky z Trocnova. Žákyně si pozorně prohlédly prostory kasáren a následně se zúčastnily ukázky vojenského cvičení.⁹⁶ Počínaje měsícem červnem, kdy to teplejší počasí dovolovalo, se začaly konat celodenní výlety, během kterých žákyně navštívily mnoho památných míst a zajímavostí. Během popisovaného období se žákyně například podívaly do Českého Krumlova, Rožmberka, Vyššího Brodu, Zlaté Koruny. Dále také dívky několikrát navštívily hrad Zvíkov a Jindřichův Hradec.

4.6 Mimořádné události, akce a oslavy

V roce 1916 obletěla celý svět smutná zpráva, která oznamovala smrt císaře Františka Josefa I. Školní kronika tuto smutnou zprávu popisuje takto: „*Jeho c. a k. Apoštolské Veličenstvo František Josef I. zesnul klidně v Pánu dne 21. listopadu 1916 v devět hodin večer na zámku v Schönbrunnu.*“⁹⁷

Druhý den po jeho smrti třídní učitelé oznámili svým žákyním tuto smutnou zprávu. Poté se učitelé a žákyně za zesnulého císaře ve třídách společně pomodlili. Na uctění památky císaře a vyjádření smutku byl po dobu deseti dnů na budově dívčí obecné školy vyvěšen černý prapor. O několik dní později byla uspořádána školní smuteční mše na památku zesnulého císaře a krále Františka Josefa I. Smuteční obřad se konal v hlubockém kostele dne 1. prosince 1916. Účastnili se ho všichni místní

⁹⁵ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1930–1953*, s. 31.

⁹⁶ Srov. tamtéž, s. 27.

⁹⁷ SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 112.

učitelé a žáci. Po skončení mše se žákyně sešly ve svých třídách, kde si vyslechly smuteční proslovy třídních učitelů o zesnulém císaři Františku Josefovi I.⁹⁸

Po smutných událostech přišly i ty radostné. Dne 28. října roku 1918 vznikla samostatná Československá republika. Pisatel školní kroniky se o zřízení státu zmiňuje s velkým nadšením, a to: „*Zvony zvoní, hudba hraje, zpěvy plní vzduch. Bud' vítána, slavná, zbožňovaná Čechie! Budiž požehnan příchod Tvůj! Vítáme Tě, jásáme Ti vstříc! Vždyť přinášíš nám po staletém utrpení a zdeptání, Svobodu!(...)*“.⁹⁹

O několik dní později se ve městě konaly velké oslavy. V dívčí obecné škole se také slavilo. Dne 8. listopadu se školní slavnost uskutečnila v prostorách školy. V ranních hodinách se dívky sešly v jedné ze tříd školy, kde se slavnostní řeči ujala řídící učitelka Josefa Vilímková. Dále oslava pokračovala krátkým programem. Poté učitelé společně se žákyněmi třikrát provolali slávu zakladatelům Československé republiky. Nakonec byla školní oslava ukončena národní hymnou „Kde domov můj“, kterou všichni společně zazpívali. Po slavnostním zakončení oslavy se již nevyučovalo, protože žákyním bylo po zbytek tohoto slavnostního dne uděleno volno.¹⁰⁰

V srpnu roku 1923 se ve městě konala významná slavnost k příležitosti odhalení pomníku padlých vojáků a legionářů. Tato akce se konala na počest hlubockých rodáků, kteří zemřeli ve válce. Součástí slavnosti byl průvod, který šel městem směrem k pomníku. Žákyně, které nesly květiny, šly za dohledu paní učitelky Matyldy Kučerové v čele tohoto průvodu. Za nimi šli ostatní žáci, všechny místní spolky a další lidé. Průvodu také byla přítomna čestná rota československého vojska z Českých Budějovic. U pomníku byla slavnost zahájena proslovem náměstka okresního starosty Karlem Břicháčkem. Slova se také ujal poslanec Alois Kříž a za čsl. legionáře promluvil generál Klecanda. Poté hlubocký zpěvácký spolek „Záviš“ za vedení sbormistra Karla Lískovce zazpíval „Píseň svobody“. Dále následoval krátký program, kterého se ujali místní žáci. Přednesli například některé básně vhodné k této příležitosti. Nad probíhající oslavou se k slavnostní příležitosti odhalení pomníku padlým legionářům proletěl vojenský dvojplošník. K závěru oslavy byl pomník náměstkem starosty slavnostně předán do péče starosty města Mořice Maška. Nakonec všichni přítomní zazpívali obě národní hymny a tím byla oslava ukončena.¹⁰¹

⁹⁸ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 114.

⁹⁹ Tamtéž, s. 129.

¹⁰⁰ Srov. tamtéž, s. 129.

¹⁰¹ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika chlapecké obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1928*, s. 170–171.

Podrobné informace o slavnosti „Odhalení pomníku padlým vojákům a legionářům“ jsou rovněž uvedeny v Pamětní knize města Hluboké nad Vltavou.¹⁰²

Další mimořádnou událostí, kterou bych zmínila, byla návštěva prezidenta Tomáše G. Masaryka v jihočeském kraji. Na začátku června roku 1924 poctil pan prezident svou návštěvou České Budějovice. Jeho první zastávka směřovala do obce Pištín. Ve slavnostně vyzdobené obci pana prezidenta náležitě přivítal přednosta okresní politické správy pan rada Velík, starosta hlubockého okresu Josef Jírovec a mnoho dalších významných osobností. Po krátké zastávce se pan prezident rozloučil s občany a pokračoval se svým doprovodem v cestě do Českých Budějovic. Některé žákyně dívčí obecné školy se vydaly se svými třídními učiteli přivítat pana prezidenta do obce Dasné, kterou pan prezident se svým doprovodem projížděl. Žákyně, jež byly členkami spolku Sokol, slavnostně uvítaly pana prezidenta přímo v Českých Budějovicích. Po radostném a mohutném přivítání pana prezidenta se žákyně s nezapomenutelným zážitkem vrátily zpět domů.¹⁰³

K dalším mimořádným oslavám tohoto sledovaného období patřila oslava svatováclavského millenia, která se konala dne 28. září 1929. Tato oslava se uskutečnila k příležitosti tisícileté památky smrti významného představitele a patrona české země svatého Václava. Svatováclavské oslavy se konaly téměř ve všech městech, obcích, vesnicích. Nejhonosnější svatováclavské oslavy se konaly v Praze, kde při této významné události byla nově otevřena západní část katedrály svatého Víta. V nově otevřené katedrále byly vystaveny korunovační klenoty, které přilákaly stovky lidí. Svatováclavské oslavy proběhly na všech školách, tedy i na hlubocké. Na dívčí obecné škole se oslava uskutečnila v dopoledních hodinách téhož dne. V rámci vyučování učitelé dívkám povyprávěli o životě svatého Václava a připomněli jim význam svatováclavské tradice pro českou státnost. V tento slavnostní den byla budova dívčí obecné školy ozdobena praporem státních barev. Odpoledne se uskutečnila i místní oslava.¹⁰⁴

Ke konci sledovaného období se stala mimořádná událost, která patří mezi jednu z nejvýznamnějších v tomto období.

Dne 14. září 1937 zemřel na zámku v Lánech zakladatel státu a první prezident Československé republiky Tomáš Garrigue Masaryk. Podle vládního ustanovení

¹⁰² Dostupné v SOkA České Budějovice, *Pamětní kniha města Hluboké nad Vltavou 1922–1966*.

¹⁰³ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*, s. 148.

¹⁰⁴ Srov. tamtéž, s. 167–168.

se pohřeb pana prezidenta konal dne 21. září toho roku.¹⁰⁵ Tato smutná zpráva zasáhla životy lidí v celé republice.

Ještě týž den se zpráva o úmrtí prezidenta Tomáše G. Masaryka rozšířila. Učitelé dívčí obecné školy ji žákyním oznámili a poté na škole zavládl smutek. Budova a prostory dívčí obecné školy byly smutečně vyzdobeny. Ve škole žákyně uctily památku zesnulého prezidenta Tomáše G. Masaryka dvěma minutami ticha. Po smutečním projevu bylo žákyním po zbytek dne uděleno volno. O tři dny později byla na základě výnosu ministerstva školství a národní osvěty v dívčí obecné škole uspořádána školní smuteční slavnost za zesnulého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka. Smuteční slavnost probíhala v učebně páté třídy, která byla k této příležitosti smutečně vyzdobena. Řídící učitelka promluvila o životě, díle a životní práci prezidenta Tomáše G. Masaryka. Žákyně na to přislíbily, že se budou řídit jeho odkazem. Poté žákyně vyslechly ve školním rozhlase vysílání smuteční řeči ministra školství a národní osvěty. Následně byla školní smuteční slavnost ukončena a žákyně byly propuštěny domů. Po zbývajícím část dne bylo žákyním uděleno volno.¹⁰⁶

Tato významná událost je také městským kronikářem podrobně popsána v Pamětní knize města Hluboké nad Vltavou.¹⁰⁷

5. Dívčí obecná škola v letech 1939–1945

Na počátku této kapitoly je důležité zmínit, že na základě nařízení ministerstva školství a národní osvěty z 18. června 1940, byly všechny kroniky dívčí obecné školy vedené do školního roku 1939/1940 zabaleny, zapečetěny a uloženy jako závadné knihy. Počínaje školním rokem 1940/1941 začala být na dívčí obecné škole vedena nová školní kronika. O skutečnosti, že původní kroniky byly ukončeny, se hovoří hned v úvodu této nově založené kroniky.¹⁰⁸ Oproti předešlým školním kronikám dívčí obecné školy, které zaznamenané události popisovaly velice barvitě, je tato „válečná“ kronika psána spíše stručně.

Původní kronika dívčí obecné školy byla počátkem školního roku 1945/1946 obnovena a dále se v ní pokračovalo.

¹⁰⁵ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1930-1953*, s. 36–39.

¹⁰⁶ Srov. tamtéž, s. 41.

¹⁰⁷ Dostupné v SOkA České Budějovice, *Pamětní kniha města Hluboké nad Vltavou 1922–1966*.

¹⁰⁸ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1940–1945*, s. 3.

5.1 Učitelský sbor

Hned na počátku sledovaného období nastala změna ve vedení dívčí obecné školy. Správcem školy se stal dosavadní učitel dívčí obecné školy Václav Hořejší.

Kromě změny ve vedení školy, žádné jiné změny neproběhly. Učitelský sbor měl na počátku sledovaného období stejný počet členů jako v předešlém období. Z toho vyplývá, že se učitelský sbor dívčí obecné školy skládal z deseti členů, kteří se dělili o výuku v pěti třídách. Učitelský sbor přesněji tvořilo pět třídních učitelů a pět vyučujících bez přidělené třídy.

V roce 1941, jak školní kronika uvádí, byla na základě změny zákona o místních školních radách v Hluboké nad Vltavou zřízena nová místní školní rada. V rámci této místní školní rady byl jmenován nový předseda, místopředseda a zástupci. Členem této školní rady byl jako zástupce za dívčí obecnou školu jmenován správce dívčí obecné školy Václav Hořejší.¹⁰⁹

Ve stejném roce se učitelé dívčí obecné školy začali účastnit kurzů německého jazyka. Kurzy se konaly v Českých Budějovicích a vyučující se jich účastnili jednou týdně po čtyřech hodinách. Z dívčí obecné školy v tomto roce do jazykového kurzu docházela pouze definitivní učitelka pátého ročníku Marie Procházková.¹¹⁰

Na základě výnosu zemské školní rady ze dne 4. listopadu 1941 se na dívčí obecné škole změnilo uspořádání tříd. Důsledkem toho byl počet tříd snížen z pěti na tři třídy. Počínaje tímto rozhodnutím byla dívčí obecná škola pouze trojtřídní škola. Tato reorganizace školy měla dopad na učitelský sbor, který musel být kvůli snížení počtu tříd zredukován. O místo tak přišli dva vyučující, kteří byli přemístěni na jiné školy.¹¹¹ Po této změně se tedy učitelský sbor dívčí obecné školy skládal ze tří třídních učitelů a z pěti vyučujících bez přidělené třídy.

O rok později opět nastala změna ve vedení školy. Správce školy a zkušený učitel Václav Hořejší odešel na vlastní žádost do penze. Na jeho místo nastoupila dosavadní učitelka dívčí obecné školy Marie Procházková, která v této funkci setrvala až do konce sledovaného období.¹¹²

Ve školním roce 1942/1943 byli přijati dva noví vyučující a počet členů učitelského sboru se tak opět rozšířil na předchozí počet deseti členů. Stalo se tak z důvodu

¹⁰⁹ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1940–1945*, s. 10.

¹¹⁰ Srov. tamtéž, s. 7.

¹¹¹ Srov. tamtéž, s. 11.

¹¹² Srov. tamtéž, s. 13.

rozšířené výuky německého jazyka, na kterou museli být přijati noví vyučující.¹¹³ Počet tříd se nezměnil. V tomto školním roce se tedy učitelský sbor skládal ze tří třídních učitelů a z osmi učitelů, kteří vyučovali daný předmět ve více třídách.

Školní kronika uvádí, že se v tomto období učitelé dívčí obecné školy začali více vzdělávat. Vzhledem k německé okupaci byli učitelé nuceni prohlubovat své znalosti především v oblasti německého jazyka. Vyučující začali být z němčiny přezkušováni jak písemně, tak i ústně.

Od školního roku 1942/1943 někteří vyučující dívčí obecné školy také navštěvovali kurz německého jazyka, který v tomto roce vznikl přímo v Hluboké nad Vltavou. Kurz byl zaměřen na rozvoj znalosti německého jazyka a účastnili se ho učitelé ze všech hlubockých škol. Kurz německého jazyka vedl ředitel hlavní školy Václav Chmela. Vedle toho učitelé dívčí obecné školy současně navštěvovali kroužek německého jazyka, který byl určen pouze pro učitele obecné dívčí a chlapecké školy.¹¹⁴

Kronika uvádí, že kromě pravidelného kurzu německého jazyka se učitelé dívčí obecné školy povinně účastnili i vícedenních kurzů. Byly to například kurzy protiletcké obrany nebo různé tělovýchovné kurzy. Během popisovaného období se učitelé také účastnili různých sběrných akcí, například sběru pro německý Červený kříž. Dále třídní učitelé dívčí obecné školy dohlíželi na povinný školní sběr, který pravidelně po celý rok probíhal.

Pisatel kroniky také uvádí, že učitelský sbor dívčí obecné školy se v rámci tzv. pracovních dnů každý měsíc účastnil hospitací v hodinách německého jazyka. Úkolem těchto hospitací bylo prověření a prohloubení znalostí německého jazyka učitelů na této škole. Každý měsíc byla hospitační zaměřena na jinou problematiku. Například jeden měsíc byla zaměřena na konverzaci, příští zase na výslovnost. Při každé z těchto hospitací v hodině němčiny byl přítomen okresní školní inspektor Jaroslav Vondra. Jeho úkolem bylo sledovat, zda prověřovaný učitel správně vyučuje danou látku z německého jazyka. Na konci každé hospitace sdělil učitelům svá hodnocení a poté jim udělil instrukce na propracování osnov předmětu německého jazyka na následující měsíc.¹¹⁵

Okresní školní inspektor dále prováděl pravidelné školní inspekce. Ty probíhaly dvakrát do roka, stejně jako tomu bylo v minulých letech.

¹¹³ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1940–1945*, s. 18.

¹¹⁴ Srov. tamtéž, s. 18–19.

¹¹⁵ Srov. tamtéž, s. 26.

Ve školním roce 1943/1944 byla na dívčí obecné škole zřízena čtvrtá třída, ale na stav učitelského sboru dívčí obecné školy to nemělo vliv. Učitelský sbor měl i nadále jedenáct členů s tím, že se skládal ze čtyř třídních učitelů a sedmi dalších vyučujících. Tento stav vyučujících zůstal stejný až do konce sledovaného období.

5.2 Žáci a školní výuka

Ve sledovaném období se počet žákyň, které navštěvovaly dívčí obecnou školu pohyboval v rozmezí 172–146 žákyň. Z toho je patrné, že v těchto letech byla dívčí obecná škola navštěvována nejmenším počtem žákyň za všechny období.

Ve školní kronice se píše, že v období let 1939–1945 dívčí obecnou školu navštěvovaly výhradně žákyně české národnosti. Nejčastěji byly žákyně římskokatolického vyznání. V menších počtech se také objevovalo vyznání československé později českomoravské, českobratrské evangelické a pravoslavné. Některé žákyně byly bez vyznání.

Pisatel kroniky uvádí, že ve sledovaném období byla školní docházka dívek celkem příznivá. Docházka žákyň se během celého školního roku průměrně pohybovala kolem 90 procent návštěvnosti.

Oproti předešlým letům nastaly ve školním roce některé změny. Od počátku popisovaného období byly na začátku a konci školního roku zrušeny slavnostní mše. Od této doby probíhalo zahájení školního roku pouze ve třídách, kde třídní učitelé své žákyně přivítali v novém školním roce. Ukončení školního roku probíhalo stejným způsobem jen s tím rozdílem, že vzhledem k době dívky od třídních učitelů dostávaly česko-německé školní zprávy a vysvědčení.

Další změnou v tomto období bylo, že žákyně dívčí obecné školy dostávaly vysvědčení a školní zprávy pololetně. Do této doby je žákyně dostávaly čtvrtletně. První pololetí obvykle končilo k závěru měsíce ledna. V tomto měsíci byly žákyním rozdány školní zprávy za první pololetí. Druhé pololetí zpravidla začínalo počátkem února.

Pravidelná školní výuka začínala každý rok dne 1. září a končila na konci června. V letech 1939–1945 školní vyučování trvalo od osmi hodin do jedné hodiny odpoledne.

Na dívčí obecné škole se stejně jako v předešlých letech vyučovala čeština, prvouka, vlastivěda, dějepis, občanská nauka, tělesná výchova, nauka o domácím hospodářství a ženské ruční práce. Dále se také vyučovalo římskokatolickému, československému později českomoravskému a českobratrskému evangelickému

náboženství. V tomto období se všem náboženstvím vyučovalo, ale se značným omezením.

Ve sledovaném období byl velký důraz kladen na výuku německého jazyka. Na základě nových „Normálních učebných osnov“, které byly vydány dne 27. července 1939 ministerstvem školství a národní osvěty, byla počátkem školního roku 1939/1940 upravena a rozšířena výuka nepovinného německého jazyka.¹¹⁶ To znamenalo, že více hodin ve školní výuce bylo věnováno německému jazyku, a to i na úkor ostatních vyučovaných předmětů.

V listopadu roku 1940 byla na základě vládního nařízení na dívčí obecné škole zavedena výuka povinného německého jazyka, která se týkala žákyň od třetích ročníků. Na základě tohoto nařízení byla z výuky vypuštěna občanská nauka.¹¹⁷

Dále byly ze školního vyučování žákyň vyřazeny závadné školní učebnice, pomůcky, knihy a mapy, které by připomínaly dřívější státní poměry nebo které obsahovaly protiněmecké myšlenky. Také byly vyřazeny knihy britských, francouzských a židovských autorů.¹¹⁸ V důsledku toho se na škole muselo vyučovat bez učebnic a dalších potřebných pomůcek. V době, kdy se učebnice nemohly používat, byla výuka dívčí obecné školy výhradně zaměřena na výuku čtení, psaní a počítání.

K další změně ve vyučování na dívčí obecné škole došlo zavedením břídlícových tabulek. Tabulky byly do výuky zavedeny z úsporných důvodů a žákyně je používaly místo školních sešitů výhradně k psaní a kreslení.¹¹⁹

Počátkem roku 1942 byla na dívčí obecné škole výuka německého jazyka ještě rozšířena. Ve škole se tedy německý jazyk začal vyučovat již od první třídy. V prvních a ve druhých třídách se němčina začala vyučovat v rozsahu čtyř hodin týdně. Rozšířením počtu hodin německého jazyka došlo ke snížení několika hodin náboženství, prvouky a češtiny. Ve vyšších ročnících se německý jazyk začal vyučovat po sedmi hodinách týdně, a proto došlo ke zredukování několika hodin náboženství, vlastivědy, češtiny a tělesné výchovy.¹²⁰

Vedle školních povinností se žákyně po celou dobu sledovaného období také věnovaly povinnému školnímu sběru, který probíhal za dozoru třídních učitelů pravidelně každý měsíc. Povinný sběr probíhal i v době prázdnin. Žákyně například

¹¹⁶ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1930–1953*, s. 53.

¹¹⁷ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1940–1945*, s. 6.

¹¹⁸ Srov. tamtéž, s. 5.

¹¹⁹ Srov. tamtéž, s. 6.

¹²⁰ Srov. tamtéž, s. 14.

sbíraly železo, starý papír, kosti, odpadky, hadry, léčivé byliny atd.. Ke konci každého měsíce byly nasbírané suroviny zváženy a odevzdány do místní sběrný. Jak kronika uvádí a jak tomu bylo i v minulých letech, žákyně dívčí obecné školy byly v rámci školní výuky vedeny k šetření.

Na konci každého školního roku byly pro žákyně, které končily osmiletou školní docházku, konány porady o volbě budoucího zaměstnání. Při této příležitosti se žákyně mohly s odborníkem poradit o zaměstnání, které by chtěly do budoucna vykonávat. Dívky se porad účastnily za doprovodu rodičů a třídních učitelů.¹²¹

Zakončení školního roku probíhalo na konci popisovaného období obyčejným způsobem, kdy byl ve třídách konec školního roku vyhlášen ve školním rozhlasu. Po rozhlasovém oznámení třídní učitelé během poslední vyučovací hodiny žákyním předali školní zprávy a vysvědčení.

5.3 Události a jejich vliv na školu

Na počátku popisovaného období byl chod dívčí obecné školy ovlivněn vážnou nakažlivou nemocí. Po zahájení školního roku 1939/1940 bylo školní vyučování hned zastaveno pro rozšíření závažné nemoci u dětí – dětské obrny. Jelikož obrna propukla i v Českých Budějovicích, bylo pravidelné vyučování zastaveno v celém českobudějovickém okrese. Poté, co nemoc u dětí začala ustupovat, školy v celém okrese byly opět otevřeny. Pravidelná výuka byla opět obnovena 15. září 1939. Dívky se tak vrátily do školy a začaly si doplňovat učivo, které během přerušení výuky zameškaly.¹²²

V tomto roce nastala ještě jedna důležitá změna, která stojí za zmínku. Dívčí obecná škola prošla podstatnou stavební přeměnou. Bývalá školní tělocvična, kuchyň školnice a chodba vedoucí do tělocvičny byla přestavěna v novou školní učebnu. Také záchody a chodba prošly malými stavebními úpravami. Po přestavbě měla dívčí obecná škola spolu s nově zřízenou třídou dohromady k dispozici šest učeben. Tato nová školní učebna však nesloužila žákyním dívčí obecné školy, ale byla poskytnuta žákům 1. B újezdní měšťanské školy, která v té době neměla dostatek místa ve vlastní školní budově.¹²³

¹²¹ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1940–1945*, s. 15.

¹²² Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1930–1953*, s. 53.

¹²³ Srov. tamtéž, s. 54.

V zimních měsících roku 1944 se obě obecné školy v Hluboké nad Vltavou potýkaly s nedostatkem paliva k vytápění, což nepříznivě ovlivnilo chod školy. Od 28. února 1944 se výuka chlapecké školy přesunula do budovy dívčí obecné školy. V této době probíhalo na dívčí obecné škole půldenní střídavé vyučování, kdy se dívky a chlapci o výuku dělili. Některé dny v týdnu byly vyučovány dívky a některé zase chlapci. Tímto způsobem výuka probíhala celý měsíc. V této válečné době, kdy bylo všeho nedostatek, nemohla dívčí obecná škola zajistit dostatek paliva, a proto byla od 1. dubna také uzavřena. Pravidelná školní výuka začala znovu probíhat až v polovině dubna, kdy začalo být počasí teplejší a nemuselo se ve třídách topit.¹²⁴ Tímto omezením ve vyučování školní výuka dívek velmi utrpěla.

Na konci sledovaného období se dívčí obecné školy dotkla událost, která velmi postihla chod této školy.

Od začátku měsíce února 1945 byli ve všech třídách dívčí obecné školy ubytováni němečtí vojáci. Z tohoto důvodu byly všechny třídy školy vyklizeny. V době, kdy žákyně nemohly navštěvovat školu, musely docházet do hlubockého sálu hotelu „Obec“, kde jim byly od třídních učitelů udělovány domácí úkoly. Kromě německých vojáků byli v budově dívčí obecné školy od 28. února ubytováni i uprchlíci. Ti byli ubytováni ve dvou třídách a v kabinetu, přičemž ostatní prostory školy i nadále zabírali vojáci. Po dlouhém obývání dívčí obecné školy němečtí vojáci dne 19. března školu opustili, ale uprchlíci ve škole nadále zůstali. V tomto čase byla školní výuka i nadále nahrazena domácími úkoly, které byly žákyním přidělovány v hlubockém kině. V této podobě výuka probíhala do konce března. Tato situace negativně ovlivnila návštěvnost a výuku školy.¹²⁵

5.4 Pravidelné školní akce, události a oslavy

V období let 1939–1945 se mnoho akcí a oslav nekonalo. Oslavy a akce, které se pravidelně konaly v předešlých letech, byly v tomto období většinou úřady omezeny či úplně zakázány.

Na počátku popisovaného období dívčí obecná škola slavila v květnu svátek matek. Oproti minulým rokům neprobíhala žádná velká školní oslava s bohatým programem, nýbrž jen menší třídní oslava. Akce probíhala tím způsobem, že třídní učitelé všechny

¹²⁴ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1940–1945*, s. 26–27.

¹²⁵ Srov. tamtéž, s. 32–33.

přítomné nejdříve přivítali ve třídách a pronesli slavnostní projev. Žákyně poté recitovaly básně a zpívaly písně vhodné k této příležitosti. Po vyčerpání programu byla oslava ukončena.¹²⁶ V dalších letech se svátek matek již neslavil.

Ve školní kronice je uvedeno, že jedinou pravidelnou akcí, která byla i v tomto období zachována, byla akce zvaná „vánoční nadílka“. Tato akce se konala každý rok v prosinci před vánočními prázdninami a byla určena především pro žákyně z chudých rodin. Vánoční slavnost probíhala podobným způsobem jako v předešlých letech jen s tím rozdílem, že v těchto letech se akce konala ve skromnější podobě v budově školy. V rámci této školní akce se žákyně s učiteli sešli ve vánočně vyzdobené třídě, kde řídící učitel promluvil k žákyním o důležitosti pomoci a významu této akce pro školu. Dále slavnost pokračovala programem, který si žákyně připravily. Například starší dívky zpívaly u vánočního stromku koledy a také recitovaly nacvičené básně vhodné k této příležitosti. Po programu byly dívkám rozdány dary a poukázky, které žákyním věnovaly různé dobročinné organizace. Jednalo se především o peněžité příspěvky a poukázky na knihy, školní pomůcky, šaty a boty. Poté byla slavnost ukončena.¹²⁷

Školní kronika také uvádí, že během sledovaného období se na dívčí obecné škole nekonaly žádné školní výlety či procházky z důvodu zákazu shromažďování.

Mezi významné a pravidelné školní oslavy tohoto období patřila oslava výročí zřízení Protektorátu Čechy a Morava. Tato oslava v dívčí obecné škole každoročně probíhala dne 15. března. Oslava výročí se konala ve slavnostně vyzdobené třídě školy, kde se v ranních hodinách sešli učitelé společně se žákyněmi. Následně řídící učitel školy pronesl ke všem přítomným projev, který byl pro tuto příležitost úřady vydán. Po proslovu byla slavnost ukončena, protože jakékoli jiné proslovy či programy nebyly v té době povoleny. Poté školní vyučování již nepokračovalo, protože bylo žákyním po zbývající část dne uděleno volno. V tento den byla budova dívčí obecné školy jako při jiných významných oslavách patřičně vyzdobena.¹²⁸ V následujících letech byly součástí této oslavy také projevy ministra školství a národní osvěty Emanuela Moravce a další různé programy, které byly vysílány školním rozhlasem.

K významným každoročním oslavám dívčí obecné školy patřila oslava narozenin říšského kancléře Adolfa Hitlera. Tato oslava narozenin se každý rok konala

¹²⁶ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1930–1953*, s. 50.

¹²⁷ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1940–1945*, s. 25.

¹²⁸ Srov. tamtéž, s. 7.

dne 20. dubna ve školní budově dívčí obecné školy. Průběh slavnosti byl totožný s průběhem oslavy výročí vzniku Protektorátu Čechy a Morava.

Namísto oslav narozenin prezidentů Tomáše G. Masaryka a Edvarda Beneše se v tomto období slavily dne 12. července narozeniny prezidenta Emila Háchy.

Ke konci sledovaného období si také dívčí obecná škola připomínala výročí úmrtí říšského protektora Reinharda Heydricha.

5.5 Mimořádné události, akce a oslavy

Jak již bylo na začátku kapitoly řečeno, v tomto popisovaném období byly údaje ve školní kronice zaznamenávány velmi stroze. Tato „válečná“ školní kronika především komentovala průběh válečných událostí.

Kronikář dívčí obecné školy se během války moc nezmiňoval o mimořádných oslavách, akcích a událostech. Možným důvodem mohl být i fakt, že se v této době žádné větší či významnější akce a oslavy z důvodu zákazu shromažďování nekonaly.

V tomto období se většinou konaly jen takové slavnosti, akce a oslavy, které byly podporovány nacistickou ideologií. Proto možná byly tyto události kronikářem dívčí obecné školy záměrně vynechány.

Jednou z mála mimořádných událostí, o které se tato školní kronika zmiňuje, byla velká hudební slavnost zvaná Český hudební máj. Ve školní kronice je uvedeno, že se také žákyně a učitelé dívčí obecné školy zúčastnili slavnostního Dne hrdinů, který se konal na počest padlých vojáků, kteří položili životy v boji pro vítězství Velkoněmecké říše a osvobození Evropy.¹²⁹ Tyto slavnosti se konaly v celém Protektorátu Čechy a Morava a byly jedinými mimořádnými událostmi, zaznamenanými v tomto popisovaném období.

¹²⁹ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1940–1945*, s. 26.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala dějinami vzdělávání v Hluboké nad Vltavou v období let 1897–1945 se zaměřením na dívčí obecnou školu.

Práci jsem zpracovala zejména na základě prostudování školních a obecních kronik, což vyplývá i ze samotného názvu práce. Při počáteční analýze všech dostupných kronik týkajících se Hluboké nad Vltavou a další literatury jsem zjistila, že zlomovým rokem v dějinách školství v Hluboké nad Vltavou byl rok 1897, kdy se smíšená škola rozdělila na dívčí a chlapeckou obecnou školu. Vzhledem k velkému rozsahu informací o školství v Hluboké nad Vltavou jsem se ve své práci zaměřila pouze na dívčí obecnou školu.

Cílem mé bakalářské práce bylo důkladně zanalyzovat historii dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou od jejího vzniku až do roku 1945. Toto sledované období bylo rozděleno do tří časových úseků odrážejících důležité historické mezníky a události.

V těchto časových obdobích jsem se zabývala podrobným popisem chodu a vývoje dívčí obecné školy. V jednotlivých podkapitolách jsem popisovala složení učitelského sboru, vedení školy, žáky, školní výuku, vyučovaného předměty, pravidelné a mimořádné školní události, akce a oslavy. Vedle popisu dívčí obecné školy jsem se snažila zachytit vliv historických i jiných událostí v jednotlivých časových obdobích na život ve škole.

Výsledkem práce je poměrně podrobný a ucelený popis dívčí obecné školy a jejího vývoje v daném období, který čtenář získá přečtením této práce. Zpracováním tématu jsem došla ke zjištění, že nejen historické události, ale i jiné mimořádné události výrazně ovlivňovaly školní výuku a celkový chod školy.

Domnívám se, že vytyčeného cíle, který jsem si na počátku stanovila, jsem dosáhla. Nicméně jsem si vědoma, že jsem při zpracování tématu zkoumala především školní a obecní kroniky a nikoliv další prameny uložené v archivech, čímž je tato práce obsahově limitována.

Z toho vyplývá velká výzva pro budoucí badatelskou práci, kdy by bylo zajímavé prozkoumat dané téma do větší hloubky za použití dalších pramenů. Dále je možné toto téma rozšířit o další období a tím ještě více přispět ke komplexnějšímu pohledu na zvolené téma.

Seznam použitých zdrojů

1. Literatura

DUBSKÝ, A. *Hluboká nad Vltavou a okolí*. Hluboká nad Vltavou: vyd. Spolek pro okrašlování a ochranu domoviny v Hluboké nad Vltavou, 1926. ISBN: neuvedeno.

KOBLASA, P. *Hluboká sto let městem*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2007. ISBN: neuvedeno.

KOBLASA, P., KOVÁŘ, D. *Hluboká nad Vltavou v proměnách staletí*. České Budějovice: Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, 2012. ISBN: 978-80-905244-6-0.

KOVÁŘ, D., KOBLASA P. *Město jménem Hluboká*. Drobnosti českého jihu 7. sv. České Budějovice: Jelmo, 1997. ISBN: 80-238-1619-5.

MAŘÍK, J. *Paměti města Hluboké*. Město Hluboká, Hluboká: 1923. ISBN: neuvedeno.

NOVOTNÝ, M. a kol., *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2006. ISBN: 80-7040-883-9.

ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. ISBN: neuvedeno.

2. Elektronické zdroje

Město Hluboká nad Vltavou: *Hluboká nad Vltavou* [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné na WWW: <http://obcan.hluboka.cz/node/10>.

3. Prameny¹³⁰

SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1930*.

SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1930–1953*.

SOkA České Budějovice, *Kronika dívčí obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1940–1945*.

SOkA České Budějovice, *Pamětní kniha města Hluboké nad Vltavou 1922–1966*.

SOkA České Budějovice, *Kronika chlapecké obecné školy v Hluboké nad Vltavou 1898–1928*.

SOkA České Budějovice, *Kronika měšťanské školy v Hluboké nad Vltavou 1920–1940*.

¹³⁰ Tyto prameny jsou dostupné na WWW: <http://digi.ceskearchivy.cz>.

Seznam použitých zkratk

Čsl.	Československá/ý
Kč	Koruna česká
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	Státní okresní archiv

Seznam příloh

- Příloha I. Fotografie dívčí obecné školy z 20. – 30. let 20. století¹³¹
- Příloha II. Fotografie dívčí obecné školy z 60. – 70. let 20. století¹³²
- Příloha III. Současná fotografie budovy bývalé dívčí obecné školy
- Příloha IV. Ukázky historických školních zpráv a vysvědčení z rodinného archivu

¹³¹ Fotografie ze soukromé sbírky Daniela Kováře.

¹³² Fotografie z fotoalba uloženého na městském úřadě v Hluboké nad Vltavou.

Přílohy

Příloha I.

Fotografie dívčí obecné školy z 20. – 30. let 20. století

Příloha II.

Fotografie dívčí obecné školy z 60. – 70. let 20. století

Příloha III.

Současná fotografie budovy bývalé dívčí obecné školy

Příloha IV.

Země: Čechy Školní okres: Ústoměřský
 Školní rok 1922/23. Číslo 31
 Dvoj: tridní smíšená škola obecná v Podsedicích

PROPOUŠTĚCÍ VYSVĚDČENÍ.

[REDAKCE]

narozená dne 15. června 1909 v Podsedicích
 náboženství katol., chodila do školy vůbec od 16. října 1915
 do 28. června 1923, a to posledně do druhého oddělení druhé třídy
 školy zdejší, a obdržela tyto známky:

Mravy: chvalitebné
 Pilnost: vyborná

Prospěch:

V předních povinných	V náboženství		
	v jazyce vyučovacím	ve čtení	<u>velmi dobrý</u>
		v mluvnici a v pravopise	<u>velmi dobrý</u>
		ve slohu	<u>velmi dobrý</u>
	v zeměpise a v dějepise	<u>velmi dobrý</u>	
	v přirodopise	<u>velmi dobrý</u>	
	v přirodozpytě	<u>velmi dobrý</u>	
	v počtech s měřicím	<u>velmi dobrý</u>	
	v kreslení	<u>velmi dobrý</u>	
	v psaní	<u>velmi dobrý</u>	
ve zpěvu	<u>velmi dobrý</u>		
v ženských ručních pracích	<u>velmi dobrý</u>		
ne-povinných	v tělocviku		
Vnější úprava písemných prací		<u>velmi úhledná</u>	

Protože žákyně ta vyhověla požadavkům zákona o školách obecných, propouští se tímto ze školy.
 v Podsedicích dne 28. června 1923.

Podpis školního správce: Jos. Ryzler Úřední pečeť: Podpisy učitelů ve třídě zaměstnaných: Komín Romhart W. ne.

STUPNICE ZNÁMEK:	Mravy	Pilnost	Prospěch	Vnější úprava písemných prací
	chvalitebná	vyborná	velmi dobrý	velmi úhledná
	uspokojivé	dobrá	dobrý	úhledná
	zakonné	dostatečná	dostatečný	méně úhledná
	méně zakonné	nestála	sotva dostatečný	neúhledná

Ukázka propouštěcího vysvědčení ze školního roku 1922/1923

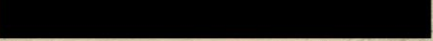
Království české.

Školní okres Litoměřický

Číslo 1.

1916 - 1917

Propouštěcí vysvědčení.

, narozený dne 27. června 1903
v Jičbivlicích v Čechách, náboženství katolického,
žák třetí třídy chlapecké školy měšťanské v Jičbivlicích,
dostává tímto za **druhé** pololetí školního roku 1916/17 známky tyto:

Mravy: chvalitebné.

Pilnost: dostatečná.

V jednotlivých předmětech učebných:

Předmět	Prospěch
Náboženství	<u>dostatečný</u>
Jazyk vyučovací	<u>dobrý</u>
Zeměpis	<u>dobrý</u>
Dějepis	<u>dostatečný</u>
Přírodopis	<u>dostatečný</u>
Přírodopyt	<u>dostatečný</u>
Poěty	<u>dobrý</u>
Měřičtví a rýsování	<u>dostatečný</u>
Kreslení	<u>dostatečný</u>
Zpěv	<u>dobrý</u>
Tělocvik	<u>výborný</u>
Předměty nepovinné	Jazyk německý <u>dobrý</u>
	<u>Hra na housle</u> <u>dostatečný</u>
Vnější úprava písemných prací	<u>méně úhledná</u>

Žák tento chodil do školy obecné od 16. září 1909
do 15. července 1914, do školy měšťanské od 16. září 1914.

Ukázka propouštěcího vysvědčení ze školního roku 1916/1917

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA.

Země Čechy Politický okres Děčín
Pelč třídní 5. obecná škola v Děčíně-Podmoklech IV.

Školní rok 1946/47. Číslo 19.

ŠKOLNÍ ZPRÁVA

národnosti českí, státní příslušnosti československé
 narozena dne 4. září 1939 v Praze
 polit. okres Praha, křm.-katol. náboženství,
 začala chodit do školy vůbec v Podmoklech dne 1. září 1945,
 do zdejší školy dne 1. září 1946 a dostala v 2. třídě
 oddělení (2. třída postupný ročník) tyto známky:

Pololetí		I.	II.	
Chování		~	~	
Povinné předměty:				
Jazyk český	na nižším stupni:	Ctení	1	1
		Psaní a cvičení řeči	1	1
na středním a vyšším stupni		~	~	
Jazyk ruský		~	~	
Občanská výchova		~	~	
Prvouka		2	2	
Věcné nauky:	Učení o vlasti	~	~	
	Učení o přírodě	~	~	
	Zeměpis	~	~	
	Dějepis	~	~	
	Přírodopis	~	~	
Přírodopis		~	~	
Počty a měřictví		1	1	
Výtvarná výchova:	Kreslení	~	~	
	Psaní	~	~	
	Ruční práce chlapecké	~	~	
Ruční práce dívčí a domácí nauky		~	~	
Hudební výchova		2	1	
Tělesná výchova		1	1	
Náboženství		1	1	

Ukázka školní zprávy z pětileté obecné školy

Abstrakt

KRÁSOVÁ, K. *Dějiny vzdělávání v Hluboké nad Vltavou v letech 1897–1945 ve světle kronik*, České Budějovice 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Klíčová slova: dějiny vzdělávání, dějiny Hluboké nad Vltavou, obecná škola, dívčí obecná škola, žáci, učitelé, školní výuka, učitelský sbor, školní akce a oslavy, mimořádné události.

Tato bakalářská práce se zabývá dějinami vzdělávání ve městě Hluboká nad Vltavou v letech 1897–1945 ve světle kronik. V úvodu práce jsou nastíněny dějiny města a dějiny vzdělávání Hluboké nad Vltavou. Vzhledem k obsáhlosti tohoto tématu je práce zaměřena pouze na dívčí obecnou školu v Hluboké nad Vltavou. Jednotlivé kapitoly jsou podrobně zaměřeny na život na dívčí obecné škole v předválečném, meziválečném a válečném období. Práce konkrétně popisuje učitelský sbor a řídící učitele, kteří v daném časovém období na škole působili. Dále se zabývá žákyněmi a jejich školní výukou v souvislosti s daným časovým úsekem. V práci jsou také uvedeny důležité události, které určitým způsobem zasáhly do chodu školy. Posledními aspekty, kterými se práce zabývá, jsou pravidelné, mimořádné školní akce, oslavy a události vyplývající z určité doby. Tato bakalářská práce je zpracována zejména na základě školních kronik a kronik města.

Abstract

History of Education in Hluboká nad Vltavou in the years 1897–1945 in the light of chronicles

Key words: history of education, history of the town Hluboká nad Vltavou, primary school, girls' primary school, pupils, teachers, school teaching, teaching staff, school events and celebrations, extraordinary events.

This bachelor thesis deals with the history of education in Hluboká nad Vltavou in the years 1897–1945 in the light of chronicles. The introduction outlines the history of the town and the history of education in Hluboká nad Vltavou. Considering the complexity of this topic, thesis is focused only on girls' primary school in Hluboká nad Vltavou. Individual chapters are in detail focused on the life at a girls' primary school in pre-war, interwar and war period. The work specifically describes the teaching staff and the head teachers, who worked at the school in that period. It also deals with the pupils and their school teaching related to this specific time period. In this thesis are also listed important events which in some way interfered with the running of the school. The last aspects, which the work deals with, are regular school events, special school events, celebrations and events arising from a certain time. This bachelor thesis is mainly based on school chronicles and chronicles of the town.